

“A feltétel nélküli elfogadás a legnagyobb élmény, amelyet egy ember átélni képes.” (Carl Rogers)

PEDAGÓGIAI PROGRAM

**A PROGRAMOT KÉSZÍTETTE: A Napsugár Óvoda nevelőtestülete és
Göröghné Bocskai Éva óvodavezető**

2018. augusztus 31.

Az intézmény adatai:

Az óvoda neve:	Napsugár Óvoda
Az óvoda címe:	4220 Hajdúböszörmény, Polgári u. 48-50. Telefonszám: 06 – 52/ 227- 401 E-mail cím: polgari@napsugarovoda-hb.hu
Székhelye:	4220 Hajdúböszörmény, Polgári u. 48-50.sz.
Telephelye:	4220 Hajdúböszörmény, Weszprémi u. 5. sz. E-mail cím: weszpremi@napsugarovoda-hb.hu
Tagintézménye :	4224 Bodaszőlő, Vincellér u. 16. E-mail cím: boda@napsugarovoda-hb.hu
Alapítás éve:	1951.
Alapító okirat száma:	7828-16/2015.
OM azonosítója:	030856
Fenntartó:	Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának Képviselő Testülete
Szakágazati rend szerinti Besorolás:	80110
Intézménybe felvehető maximális gyermeklétszám:	400 fő
Óvodai csoportok száma:	16
Az óvoda vezetője:	Göröghné Bocskai Éva 06/20-264-9558
Az óvoda honlapja:	www.napsugarovoda-hb.hu

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezető.....	5
1.1 Az óvodai nevelésről vallott nézeteink.....	5
2. Helyzetkép az intézményről.....	6
2.1 Polgári utcai székelyóvoda.....	6
2.2 Weszprémi úti óvoda.....	7
2.3 Bodaszőlői tagóvoda	7
2.4 A gyermekek szociokulturális háttere	8
3. Óvodai nevelésünk alapelvei.....	9
4. Gyermekekünk, óvodaképünk.....	10
5. Az óvodai nevelés feladatai.....	11
5.1 Egészséges életmód alakítása	11
5.2 Érzelmi, erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés.....	13
5.3 Az anyanyelvi – az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	16
6. Az óvodai élet megszervezésének elvei	18
6.1 Személyi feltétel	18
6.2 Tárgyi feltételek	19
6.3 Az óvodai csoportok kialakítása.....	19
6.4 A tevékenységek időkereteinek tervezése	20
6.5 Az óvodai nevelés tervezése.....	21
7. Az óvoda kapcsolatai	23
7.1 Óvodán belüli együttműködési formák	23
7.2 Óvodán kívüli kapcsolatok.....	26
8. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai	29
8.1 Játék.....	29
8.2 A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	32
8.3 Verselés, mesélés	35
8.4 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	36
8.5 Rajzolás, mintázás, kézi munka	38
8.6 Mozgás.....	39
8.7 Külső világ tevékeny megismerése	43

8.8 Munka jellegű tevékenységek.....	47
9. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	50
9.1 A különleges bánásmódot igénylő gyermekek.....	50
9.2 Szociális hátrányok enyhítése.....	53
10. Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek	55
 Záradékok, hatályba lépés	 57
Legitimációs záradék.....	58

Programunk a **363/2012. (XII.17.) számú Kormány rendelet értelmében, az Óvodai nevelés országos alapprogramja** alapján készült, magában foglalva a hazai és a helyi (városi) óvodai gyakorlatok eddigi tapasztalatait, eredményeit, szem előtt tartva a **2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről** és Hajdúböszörmény város közoktatási koncepciójának irányelveit.

Ezen kívül programunkba az alábbi törvényeket, rendeleteket építettük be:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2011. évi CXXIV törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 229/2012. (VIII. 28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irány-elve
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 277/1997.(XII.22.) Kormányrendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról.
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF

Figyelembe vettük a helyi társadalmi elvárásokból felmerülő feladatokat, alkalmazva a már több éve jól bevált, működő nevelési-fejlesztési gyakorlatokat, módszereket, amelyeket helyi adottságaink lehetővé tesznek.

1. BEVEZETŐ

1.1 Az óvodai nevelésről vallott nézeteink

Mi, a Napsugár Óvoda dolgozói hiszünk abban, hogy olyan óvodát kell teremtenünk, mely nyugalmat, családias légkört sugároz, amely a „**béke szigete**”, hiszen zaklatott világunkban

egyre kevesebb ilyen hellyel találkozhatunk. Véleményünk szerint ilyen hely a **Napsugár Óvoda**.

A mi óvodánkban a gyermekek biztonságban érzik magukat, szeretnek idejárni, örülnek társaiknak, és azoknak a felnőtteknek, akik őket körülveszik. A mi óvodánk érzelmi anyaöl, ahol derűs, egyenletes, ráérős és ritmikus az élet. A gyermekek a nap nagy részét szabad játékkal töltik, amely által egyéni

képességeikhez mérten fejlődnek testi, verbális, értelmi és szociális képességeik. A fejlődés, a fejlesztés színtere, eszköze és megvalósulási módja is a játék. Minden a szabad játék keretében történik, annak gazdagítását szolgálja. Minden fontos dolgot a játékban sajátítanak el a gyermekek. Az óvodapedagógusok elegendő időt, teret adnak az önfeledt játéknak. Naponta hallgatnak mesét, rendszeresen énekelnek, folyamatosan van rajzolás, mintázás és egyéb kézi munka, minden nap mozognak, lehetőség szerint a szabadban. Nálunk a gyermekek egyéni ütemben és egyéni módon fejlődhetnek, ugyanakkor a közös tapasztalatok, a közös élmények, az együtt megélt események összetartják a csoportot. A közös hagyományok, szokások mentén tudnak együttműködni, együtt játszani, együtt gondolkodni. Mi nem tanítjuk iskolás módon a gyermekeket, abban a tevékenységben vehetnek részt, amiben szeretnének. Az óvodás gyermek tanulásának legfőbb formája a spontán utánzás. Utánozza, amit hall, és amit lát, eljátssza, elmeséli, lerajzolja, feldolgozza, átéli élményeit. Az óvodapedagógus felkínálhat tevékenységi lehetőségeket a gyermeknek, megteremti ezek feltételeit az egyedüli és/vagy közös cselekvésekre. Az ezekben történő részvétel mind tanulás. Ha a gyermek kérdez, a felnőtt válaszol. Itt minden a gyermek érdekében történik, nemcsak a programokban, elvekben és dokumentumokban, hanem leginkább a mindennapokban.

2. HELYZETKÉP AZ INTÉZMÉNYRŐL

A Napsugár Óvoda Hajdúböszörmény város legnagyobb óvodai egysége, 16 óvodai csoporttal 3 telephelyen 34 óvodapedagógussal, a nevelést segítő 6 pedagógiai asszisztenssel, 16 dajkával, egy óvodatitkárral és egy önálló gazdasági egységgel működik. Valamennyi óvodánk megújult, berendezésük esztétikus, gyermekbarát, játékkal teli. Mindenütt van internet elérhetőség, megfelelő számítógépes rendszer, és egyéb műszaki eszköz. Óvodáink - a fenntartónak és a lelkes dolgozóknak köszönhetően- folyamatosan megújulnak, felszereltségük magas színvonalú, magyarországi viszonylatban is kiemelkedően esztétikus, eszközökben gazdag.

2.1. Polgári utcai székhelyóvoda

A hajdúböszörményi Napsugár Óvoda Polgári utcai székhelye a városközpont közelében található. Igazán ideális, a forgalomtól elzárt területen helyezkedik el az épület, melynek minden helyisége a 8 csoportba járó gyermekek kényelmét, fejlődését, komfortérzetét, örömteli óvodás éveit szolgálja.

Ebben a nagy, kétemeletes épületben minden csoportszobához külön öltöző és mosdóhelyiség tartozik, a csoportszobák igen tágasak, világosak, jól felszereltek. A gyermekeink mozgásigényét a hatalmas tornaterem elégíti ki, a különböző gyermeki tevékenységeknek (kézművesség, színjátás, zenélés) biztosított a hely a földszinti termekben.

Épületünkben kapott helyet a pedagógiai szakszolgálat is, így óvodásaink logopédiai, pszichológiai, fejlesztőpedagógiai ellátása helyben megoldott. Udvarunk hatalmas területű, füves játszórészekkel, szép virágoskerttel, cserjékkel igazi vidám egységet alkot az óvoda épülete körül.

Gyermekeink fejlődését, sokszínű óvodai életet jól képzett, elhivatott óvodapedagógusaink, és a nevelést segítő felnőttek irányítják. Többek között részesei vagyunk a **ZÖLD ÓVODA** programnak is. A ZÖLD ÓVODA cím kötelezi az intézményt a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozására. Nemcsak a környezeti nevelésben jár élen az óvoda, hanem nevelési gyakorlatával is kivívta a szakma elismerését. Jelen pillanatban két **JÓ GYAKORLATTAL** rendelkezünk:

- „Akarsz-e játszani mindent mi élet?” – tematikus gyermekprogramok
- Életkompetenciák óvoda projekteiben. – projektmódszer alkalmazása a gyakorlatban.

Ez a kettő a gyakorlatban sokszor összemosódik így kapott egy közös nevet a „**Napsugaras projektmódszer**”. Referencia-és bázisintézményi szerepet töltünk be a megyében. Tudásátadásban kiemelkedő szerepet töltünk be.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása érdekében óvodai fejlesztőprogrammal dolgozunk, melyet magas színvonalon igyekszünk megvalósítani. Tehetséges (hátrányos helyzetű) gyermekeinknek szakköröket szervezünk. Ezek művészeti ágakhoz vagy a mozgáshoz kapcsolódnak.

2.2. Weszprémy úti óvoda (telephely)

Óvodánk épülete Hajdúböszörmény szívében található, könnyen megközelíthető. Pályázati lehetőség felhasználásával az épület teljes felújítás történik. Minden igényt kielégítő, korszerű gyermekközpontú, a XXI. század kihívásait jól követő épület, amely sokféle funkciót kielégít. A tágas, világos csoportszobák mindegyikéhez fedett terasz tartozik, amely lehetővé teszi a játszótér bővítését, illetve rossz idő esetén a szabadban tartózkodást. A tornaterem, logopédiai szoba, kézműves-alkotó szoba a speciális igényeket szolgálják ki. A családiás, 4 csoportos óvoda lehetővé teszi, hogy a gyermekek jobban megismerjék más csoportba járó társaikat és az óvodában dolgozó összes felnőttel szorosabb kapcsolatuk legyen. Óvodai csoportjaink viszonylagosan homogének, a gyermekekkel magasan kvalifikált, motivált, elhivatott munkatársaink foglalkoznak. Óvodánkban a kreatív, tehetséges gyermekek fejlesztése két síkon történik: csoportjainkban napi tevékenységekbe ágyazva, illetve a kiscsoportos tehetséggondozó foglalkozások keretében. A tehetséggondozó, gazdagító műhelyeink sok-sok éve várják a tehetségígéretes gyermekeket. Ezen foglalkozásokon az átlag feletti speciális képességekkel, kreativitással és ehhez kapcsolódó feladatelkötelezettséggel rendelkező óvodásoknak tartunk olyan játékos foglalkozásokat, amelyek kielégítik tág érdeklődési körüket, illetve tovább bővítik azt. Olyan légkört alakítunk, amely el-és befogadó, mind a gyermekek mind a családtagok, szülők, nagyszülők felé.

2.3. Bodaszőlői tagóvoda

A Napsugár Óvoda tagóvodája a várostól 15 kilométerre található Bodaszőlőn, egy udvarban, de két épületben négy gyermekcsoporttal működik. A 2012-ben épített új óvoda minden igényt kielégítő, korszerű, 50 gyermek befogadására alkalmas épület. A csoportszobák tágasak, napfényesek, mindegyikhez terasz tartozik, az egyéni fejlesztésekhez logopédiai szoba áll rendelkezésünkre. A régi épület méreteiben, komfortosságában elmarad az újtól, de esztétikailag szemet gyönyörködtető, meleg, puha fészket biztosít a 2 csoportba idejáró 40 gyermeknek. Az óvoda az erdő mellett található, melyet minden évszakban maximálisan kihasználnak óvodásaink. A településrészen az óvodáskorú gyermekek száma az elmúlt tizenöt év alatt négyszeresére nőtt. A környező városokból folyamatosan kiköltöző, az esetek többségében sokgyermekes családok, óvodai férőhellyel kapcsolatos igényeit most már ki tudjuk elégíteni. Az óvodánkba járó gyermekek között magas a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma, ezért ők sokkal nagyobb segítséget, figyelmet, gondoskodást,

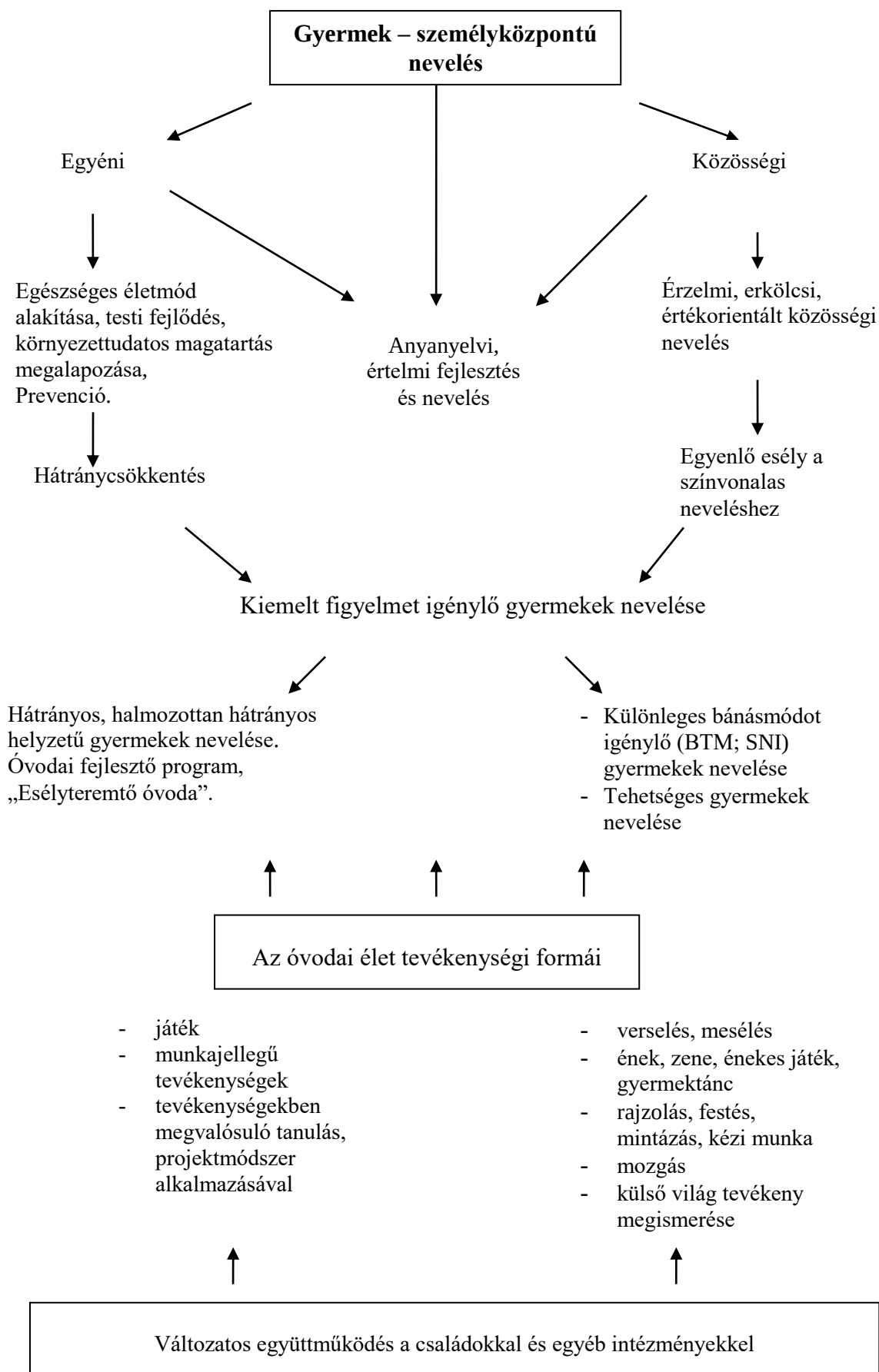
szeretetet igényelnek. Bekapcsolódtunk az óvodai fejlesztő programba, melynek alkalmazásával enyhíthettünk a hátrányokon. Ehhez kapcsolódik a néphagyomány ápolás, amely számtalan lehetőséget nyújt nevelőmunkánk megvalósításához, színesebbé, érdekesebbé, vonzóbbá teszi a gyermekek számára az óvodai életet. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy programjainkhoz megnyerjük a családokat. A szülők, nagyszülők mindig is szívesen fogadnak bennünket otthonukban. Tapasztalatszerzés céljából sűrűn ellátogatunk a kiskertekbe, gazdaságokba élvezzük egy-egy néphagyomány felidézését. A szűkebb környezet megismerése mellett nagyon fontosnak érezzük az óvodából való kitekintést, mely elengedhetetlen a hátránykompenzálás és a projektmódszer megvalósítása szempontjából. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy maradandó élményeket nyújtsunk kirándulásainkkal, élményszerzéseinkkel. Örömmel vezetjük a szülők klubját, ahol a fiatal anyukák a nagyszülőkkel együtt sütnek, főznek, ismerkednek a gyermeknevelés rejtelmeivel, az egészséges életmód lényegével.

2.4. A gyermekek szociokulturális háttere

A gyermekek családi hátterét tekintve az összes gyermeklétszámhoz viszonyítva halmozottan hátrányos helyzetű a gyerekek 26%-a. Ez az adat így kezelhető mértéket mutat, viszont a realitást nem érzékelteti. Az óvodai egység speciális problémája ott jelentkezik, hogy az intézmények területi elhelyezkedéséből adódóan egy-egy intézménynél (ld. Bodaszőlő) a szegregáció veszélye fennáll. A pedagógiai szakszolgálat által fejlesztett gyerekek százalékos kimutatása azt jelzi, hogy sok a logopédiai és a fejlesztő foglalkozáson részt vevő gyerekek száma. A Napsugár Óvoda egyik telephelye a Weszprémy utcán Hajdúböszörmény központjában található. Az óvoda frekventált helyzetéből adódóan a körzetből jövő családok gyerekeire jellemzőbb a stabil családi háttér, a viszonylag biztos anyagi helyzet. Az értelmiség nagy része a városközpontban dolgozik, zömében az ő gyerekeik járnak ide. Természetszerűleg más problémákkal néznek szembe az itt dolgozó pedagógusok, mint a másik két óvodában.

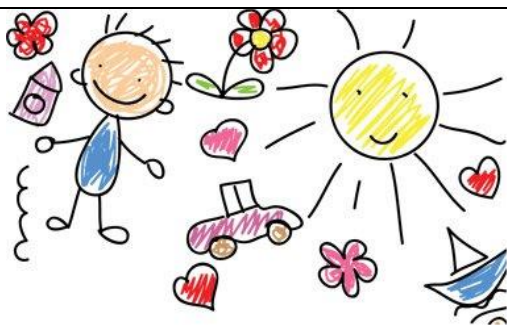
A székhely óvoda épülete a városközponttól távolabb található, ezért a város külső területéből fogadja a gyerekeket, amely a családok szociokulturális helyzetét tekintve heterogén. Ebben az óvodában magasabb a roma gyermekek száma, mely aránytalanság az előző évek helytelen körzetesítéséből adódott. Sajátos a Bodaszőlőn működő óvoda gyermekeinek családi háttere, körülménye, mely sok esetben a szülők megváltozott életfeltételéből adódik. Egyre több azon családok száma, ahol a gyermekek mélyszegénységben élnek. Számukra a jobb élet, a fejlődés egyetlen kulcsa az ÓVODA.

3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI

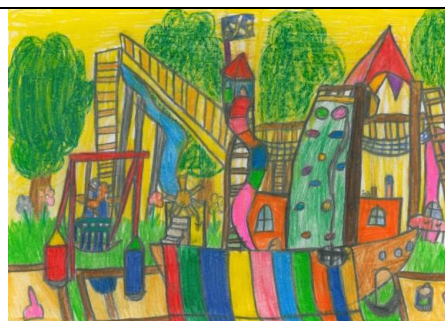

4. GYERMEKKÉPÜNK

ÓVODAKÉPÜNK

- *Egyedi mással nem helyettesítő*
- *Eltérő személyiségű*
- *Eltérő fejlődési ütemű*
- *Eltérő érés jellemzi*
- *Eltérő genetikai adottságú*
- *Eltérő környezetből érkezik.*

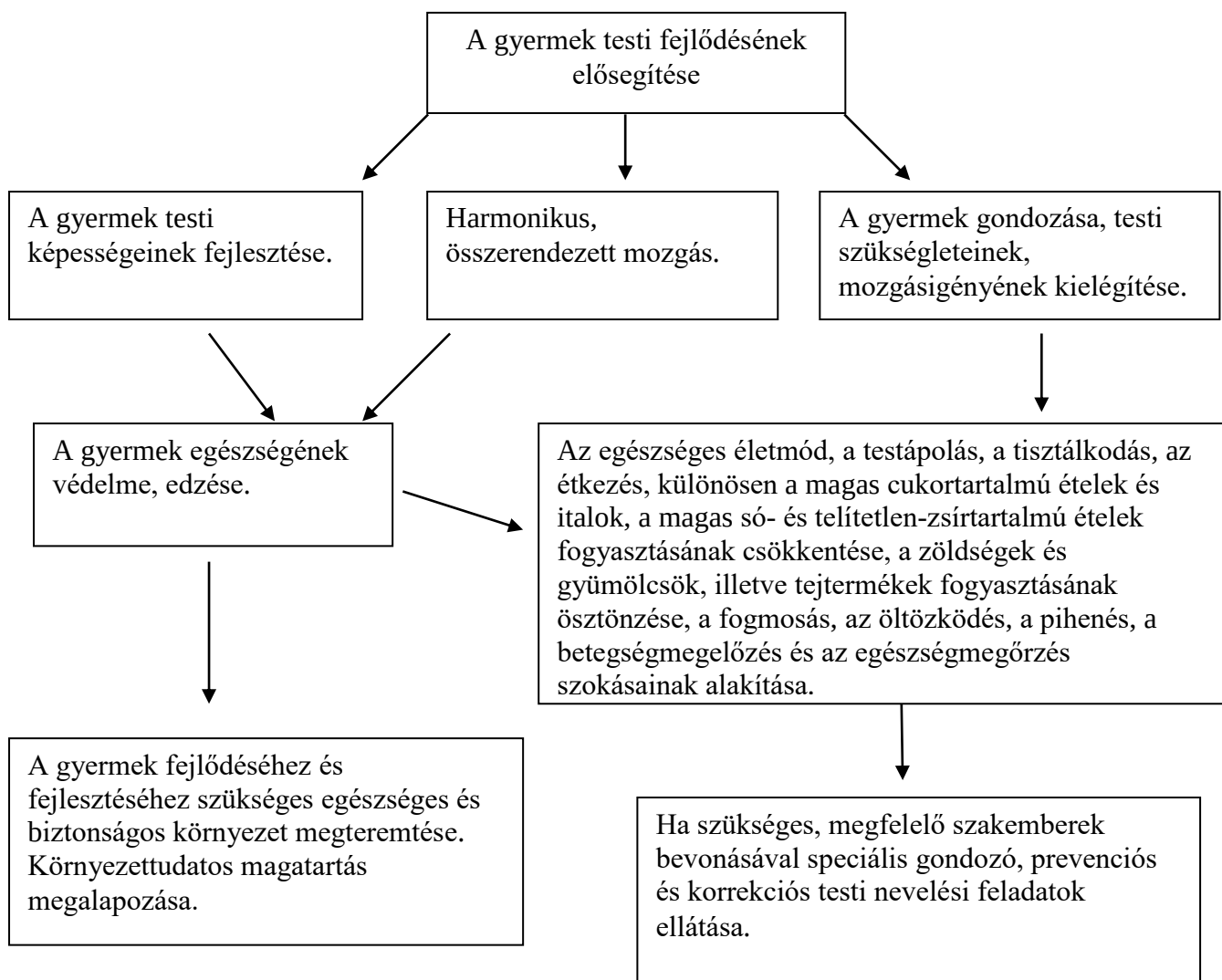

- *Gyermekek-személyközpontú*
- *Befogadó*
- *Egyéni szükségleteket kielégítő*
- *Szeretetteljesen nevelő*
- *Esélyteremtő*
- *Előítélet mentes*
- *Óvó, védő*
- *Érzelmi biztonságot nyújtó*
- *Tevékenységekben gazdag*
- *Játékközpontú*
- *Nyitott*
- *Sokszínű nevelési gyakorlat*

5. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

5.1. Egészséges életmód alakítása

Az óvodai egészségnevelés feladata

- Az egészségfejlesztés akkor hatékony, ha teljes körű és áthatja az óvodai élet egészét.
- Ha minden gyermek részt vesz benne.
- A teljes nevelőtestület aktív, összehangolt munkájának eredménye.
- Megvalósul a felvilágosító tevékenység.

- Betartatjuk a munka- és balesetvédelmi előírásokat, feltárjuk és elhárítjuk a veszélyhelyzeteket.
- Az óvodán belüli közösségen kívül bevonjuk a szülőket és az óvoda közelében működő, erre alkalmas civilszervezeteket, valamint az óvoda társadalmi környezetét is.

Gondozás: A gyermek fizikai, biológiai fejlődéséhez egyéni szükségleteihez igazodó életritmust alakítunk ki. Szeretetteljes, személyes jó kapcsolattal, a szokások elfogadását, betartását segítjük elő. A folyamatos napirendi tevékenységek szellemében a gyermekek egyéni igényeinek megfelelően bármikor lehetőségük van a WC, mosdó használatára. Az önállóság kialakításában támaszkodunk a gyermek önállósodási vágyára, egyéni szükségleteire, fejlődési ütemét figyelembe véve.

Mozgás: A mozgásfejlesztést a szabadban folyó játékok, a mozgásos szabályjátékok, a mindennapos testnevelés, a testnevelés foglalkozások, kirándulások biztosítják. A szabadban való mozgásra naponta évszaktól függetlenül biztosítunk lehetőséget. Minden csoport önálló udvarrészrel rendelkezik, melyek átjárhatóak, elegendő teret adnak a mozgásra.

Testi képességek fejlesztése: Óvodáink helyiségei, tornatermünk eszközei változatos módon segítik a mozgáskoordináció fejlesztését minden életkorban. Az óvodai udvar, a folyosók, nagyobb helyiségek, csoportszobák, a teraszok mind alkalmat adnak a kötelező foglalkozásokon túli mindennapos mozgások szervezéséhez.

Egészség védelme: A szülőkkel közösen vallott elvünk, hogy a hozzánk járó gyermekek egészségét minden módon megóvjuk. Folyamatos tudatosítást igényel, hogy a beteg gyermek időben kerüljön orvoshoz, s csak egészséges gyermek érkezzon a csoportba, kiküszöbölve a fertőzés veszélyét.

Egészséges életmód, testápolás: Az egészséges táplálkozással, az egészséges életmóddal színes programokon keresztül ismerkednek gyermekeink életkoruknak megfelelően. (erdei túra- természetvédelem, gyümölcsnapok, szív-kincsesláda program, mocorgó napok)

A tisztálkodási, egészség megőrzési szokásokat életkori sajátosságoknak megfelelően a következetesség a rendszeresség elvét alkalmazva érleljük belső szükségletté, a tevőleges segítségtől a teljes önállóság fokáig.

Étkezés: A napi tápanyagszükséglet biztosítása és változatossága érdekében rendszeresen tájékoztatjuk a szülőket az óvodában elfogyasztott ételekről. Közreműködésükkel kiegészítjük a gyermekek érendjét zöldségekkel, gyümölcsökkel, magvakkal, mézzel, teákkal. Az egyéni szükségletek figyelembe vételéhez az ételallergiás gyermekek megfelelő táplálkozására is odafigyelünk. A napi, szükséges folyadékfogyasztást azzal biztosítjuk, hogy a gyermekek a

nap folyamán bármikor ihatnak. Az étkezések (tízórai, uzsonna) folyamatossága az egyéni szükségletekhez igazodik.

Öltözködés: A szülőkkel közös érdekünk, hogy gyermeküket réteges, kényelmes, rugalmasan változtatható öltözékben hozzák óvodába. Minden gyermek saját szekrényében elhelyezett váltóruhákkal rendelkezik, melyek az egésznapos komfortérzetet elősegítik.

Pihenés: A napi pihenőidőt az életkori sajátosságokhoz igazítjuk, figyelembe véve az egyéni igényeket. Fontosnak tartjuk a kényszermentes pihenés megszervezése. Ezt sok szeretettel, megértéssel, simogatással, mesével, nyugtató zenével, a pihenő idő egy részében csendes elfoglaltság biztosításával, differenciáltan az egyéni szükségletekhez igazítva érhetjük el.

Betegség megelőzés: Megfelelő szakemberek bevonásával, a szülőkkel együttműködve, speciális gondozó prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása. Különböző szűrővizsgálatokhoz helyszín biztosítása, a szülők felé felvilágosító, egészségmegőrző feladatok teljesítése szakemberek bevonásával.

5.2. Az érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés

A szocializáció elsődleges színtere a család, amely bővül az óvodai neveléssel. Itt a kortárs csoportban kialakul az önismerete, a társak egyenrangú kommunikációs kapcsolatát jelentenek és képes összehasonlítani önmagát másokkal. A szocializáció a gyermekkorban a legintenzívebb, ugyanis megtanulja a gyermek megismerni önmagát, megtanulja az együttélés szabályait, az elvárt viselkedésmódot. A gyermek nyitottságára építünk, segítjük, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családdal való kötődés alapja. Sokszínű módszerrel, eszközzel, élménnyel biztosítjuk, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Feladataink:

Olyan érzelmi- társas képességekkel rendelkező egyéniségek nevelése, akik képesek az őket körülvevő világhoz pozitív érzelmi beállítódással viszonyulni. Ismerik a viselkedési és udvariassági szabályokat, tudnak kooperálni.

❖ Érzelmi biztonság kialakítására törekszünk az óvodába lépés kezdetétől, s ehhez a következőket tesszük:

- Az óvodáskor megkezdése előtt nyílt napokon ismerkedhetnek leendő óvodásaink és szüleik intézményünkkel.
- Óvodába lépéskor vagy szükség esetén, családlátogatást kezdeményezünk, amennyiben ezzel a szülők is egyet értenek.

- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek egyéni igényeihez igazodva, kezdetben a szülővel közösen ismerkedhessenek az óvoda környezetével és az ott dolgozó felnőttekkel.
- Fontosnak tartjuk, hogy fokozatosan váljon el a gyermek a szüleitől, miután közösen szereztek tapasztalatokat az óvodai életéről. Fokozatos beilleszkedési folyamatot biztosítunk (lehetőleg maximum 2 hét, de egyedi megítélés alapján ez lehet hosszabb is).
- A gyermekek magukkal hozhatják otthoni kedvenc játékaikat, tárgyaikat.
- Biztosítjuk minden gyermek számára, hogy saját munkáinak, „kincseinek” külön helye legyen.
- Megteremtjük annak a lehetőségét, hogy a gyermek élményeit, gondolatait megoszthassa társaival a mindennapi beszélgetések során.
- Tevékenykedtetés közben kiemelten figyelünk arra, hogy a gyermekek segítsék egymást.
- Olyan közösségi szokásokat alakítunk, amely lehetővé teszi, hogy a játszócsoportok ne zavarják egymást, legyen joguk a gyerekeknek szemlélődni, magányosan tevékenykedni, elkülönülni, legyen lehetőségük vitára, az érdekek ütköztetésére, a konfliktusok megoldására, a konszenzusra.
- Minden évben bérletes színházi előadásokat szervezünk a gyermekek számára.
- Lehetőséget teremtünk a gyermekeknek és a családoknak a közös sportolásra: futóversenyek, kerékpározások, futball, akadályversenyek, téli örömek.
- Közös kirándulásokat szervezünk (családdal, csoporttal).
- Megünnepeljük az óvodai, a csoport és az egyéni jeles napokat.

Fontos a nyugodt, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása, melyben az óvodapedagógus-gyermek, pedagógiai asszisztens-gyermek, dajka-gyermek, gyermek-gyermek és az alkalmazottak közötti kapcsolatot a pozitív érzelmi töltés jellemzi.

- ❖ Az óvodapedagógus és a nevelést segítő szakemberek olyan minták a gyerek számára, akik harmóniát, derűt, nyugalmat, jóindulatot árasztanak, odafigyelnek, támogatnak, biztatnak, elfogadnak. A felnőttek demokratikus szeretetteljes irányítása, együttléte vezet a gyerek önállóságához, tenni akarásához, az önértékesítési és döntési képességének kibontakoztatásához, önbizalmuk erősödéséhez.

- ❖ Az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi alkalmazottja közérthető, választékos, a szép magyar nyelv közvetítésére alkalmas, modell szerepet tölt be.
- ❖ Közös élmények kapcsán fejlesztjük az erkölcsi tulajdonságokat, az akaratot, az önállóságot, az önfegyelmet, a kitartást, a feladattudatot, szabálytudatot.
- ❖ Arra neveljük a gyermekeket, hogy elfogadják, megértsék, hogy az emberek különböznek egymástól.
- ❖ Társaik és a felnőttek megbecsülésére, egymás munkáinak megóvására, megértésre, toleranciára, mások véleményének, gondolatainak meghallgatására, tiszteletben tartására, és a különbözőségek elfogadására neveljük őket.
- ❖ A közösségi érzés és magatartás formálása az együvé tartozás érzésének erősítése, közös értékrend, viselkedési kultúra kialakítása minden csoportban feladatunk.
 - A magyarság, a magyar nép kultúrájával, és hagyományaival ismerkedünk.
 - Gondoskodunk arról, hogy nemzeti és népi ünnepeink szerves részei legyenek a csoportok életének.
 - Elengedhetetlenek tartjuk városunk megismerését, felfedezését, a rendezvényekbe való aktív bekapcsolódást, és az élmények tevékenységekben való feldolgozását.
- ❖ *A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára* biztosítjuk az egyéni érzésüknek és fejlődésüknek megfelelő szakmai, pedagógiai segítséget a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel együttműködve. Az integrált nevelésből adódóan mintát adunk a különbözőség elfogadására, tolerálására, a segítségre szorulóknak támogatására. A kiemelkedően tehetséges gyermekeknek lehetőséget biztosítunk a képességeiknek megfelelő fejlődésre és speciális képességeik érvényesítésére.

Fejlettségi mutatók

- Képesek az őket körülvevő világhoz pozitív érzelmi beállítódással viszonyulni, képesek rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó értékekre.
- Az erkölcsi normák birtokában képesek a társakkal együttműködni a saját elképzeléseik megvalósításában. Konfliktusos helyzetben önálló egyezkedésre, megegyezésre törekednek.
- Képesek a pozitív és negatív érzelmi megnyilvánulásait különböző tevékenységekben kulturáltan kifejezni.

- Megbecsülik társaikat és a felnőtteket, egymás munkáját megóvják, mások véleményét, gondolatait meghallgatják, és tiszteletben tartják.
- Kialakul felelősségérzetük, kötelességtudatuk, toleranciájuk, önfegyelmeük.

5.3. Az anyanyelvi – az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés megvalósítása áthatja az egész óvodai nevelést, valamennyi tevékenységformában megjelenik.

Az óvodapedagógus mintaadásával, és olyan környezet megteremtésével segít, amely a gyermek:

- kíváncsiságát ébren tartja,
- kérdéseire megfelelő választ ad,
- megerősíti aktivitását, lelkesedését, kezdeményezését, felfedező- kutató érdeklődését,
- egyéni tempóját figyelemmel kíséri,
- hozzásegíti, hogy az őt körülvevő világ egészével ismerkedjen.

Az anyanyelv ismeretére, szeretetére, megbecsülésére neveljük. Arra ösztönözzük őket, hogy a természetes beszéd és kommunikációs kedvet fenntartsuk az óvodai nevelés egészében. A gyermekek természetes kíváncsiságát a tevékenykedtetésben biztosítjuk azzal, hogy vonzóvá tesszük azokat. Az önkéntességgel, a szabad választással a gyermekek élményeire, ismereteire építve biztosítjuk számukra, hogy tapasztalatokat szerezzenek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Óvodáskorban a cselekvés, a mozgás, a beszéd és a gondolkodás egymástól elválaszthatatlanul fejlődik. A változatos tapasztalatszerzés és a sokoldalú érzékszervi megtapasztalás teszi lehetővé, amelyben hangsúlyt kap az érzékelés, a cselekvés, a tevékenység. Az értelmi nevelés feladata, egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás és a kreativitás) fejlesztése.

A hatékony fejlesztés érdekében figyelembe veszi az óvodapedagógus a csoport dinamikáját, szükségletét, a csoportot alkotó gyerekek személyiségét, érdeklődését.

Az óvodapedagógus a tevékenykedtetés során hangsúlyt fektet az egyéni élettapasztalatokra, a cselekvés a beszéd a szemléltetés kapcsolatára, a problémahelyzet teremtésével az összefüggések láttatására, a gondolkodás fejlesztésére.

Az óvodapedagógus feladata:

- A tevékenykedtetés vonzóvá tétele, amelynek végcélja a sikerélmény.
- A tevékenykedtetésben az önkéntesség és a választás szabadságának megteremtése.

- A felfedezés örömeinek „ahá” élménynek a biztosítása, amely során olyan képesség fejlődik ki, amely más hasonló helyzetben is felgyorsítja a megértést.
- Egyéni és kooperatív kölcsönös egymásrautaltságot teremtő társas helyzetek létrehozása (a rugalmasság a produktív interakciók fejlesztése érdekében).
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára megfelelő tevékenységek biztosítása.

A fejlettség mutatói:

A gyermek

- tapasztalatszerzés során képes ismereteit a változatos tevékenykedtetésben felidézni.
- Egyéni-és mikrocsoportos tevékenykedtetésekben ok-okozati összefüggésekre, jelenségek összehasonlítására műveleti gondolkodás szintjén képes.
- Feladathelyzetben egyéni fejlettségének megfelelően képes figyelmét összpontosítani.
- Bármilyen feladathelyzetben törekszik önálló elképzelések megvalósítására. (önállóság, kreativitás kiteljesedése.)
- Pozitív „én”- kép birtokában saját képességeinek megfelelően alakítja társas kapcsolatait, vagy megbízatást teljesít, a tanulási helyzetben aktivizálja magát.
- A gyermekek a tapasztalataik során megismert fogalmakat, kialakult szókincsüket aktívan használják.
- Törekednek beszédükben a folyamatosságra, a mondatok fajtáinak sokféle használatára. (kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó).
- Párbeszédekben megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedésformákkal tartják fenn a kapcsolatot.
- Tudják alkalmazni minden helyzetben önállóan a helyes viselkedési formákat, szabályokat.
- Tudnak történeteket kitalálni, elmondani és megjeleníteni.
- Figyelmesen tudják végighallgatni a felnőtteket és társaikat.
- Helyesen használják a névmásokat, a névutókat és a különféle igeidőket, igemódokat.
- Tudnak leírást készíteni személyekről, állatokról, növényekről, tárgyakról.
- Különböző beszédhelyzetekben tudnak a szabályokhoz illeszkedni, hangerővel és beszédtempóval gondolataikat kifejezni.
- Drámajátékban és beszédben személyiségüknek és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő természetes gesztusokat és mimikát használnak.

6. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

6.1. Személyi feltétel

A Napsugár Óvoda óvodapedagógusai az elmúlt években folyamatosan törekedtek pedagógiai ismereteik megújítására. Az alapvégzettségre épülő szakok széles skálát mutatnak az egyetemi végzettségtől kezdve a nevelőmunkát segítő szakok megszerzésén át, a számítógépes ismeretig. Az elmúlt években folyamatosan vettünk részt különböző képzéseken, rendszeresen járunk konferenciákra, projektnapokra, s mi magunk is szerveztünk szakmai rendezvényeket. Fontos számunkra az állandó megújulás. Minden pedagógusunk felsőfokú óvodapedagógusi végzettséggel rendelkezik. Jellemző a testület tagjaira, hogy követik a társadalmi változásokat (benne a családot), keresik a megoldásokat, a nevelési módszereket, melyek egy-egy gyermek megértéséhez, fejlesztéséhez, elfogadásához vezetnek. Az óvoda nevelőtestületében a generációváltás vége felé tartunk, így egyre több fiatal óvodapedagógus dolgozik a Napsugár Óvodában. A pedagógus életpályamodell bevezetése motiváló hatással volt és van az óvodapedagógusokra. Mivel magas volt a szakvizsgázottak száma, sok lehetőségünk volt a mesterpedagógus és pedagógus II. besorolás megszerzésére.

Pedagógiai asszisztenseink főként a sajátos nevelési igényű gyermekek csoporthoz illesztését segítik, ugyanakkor lelkesen vesznek részt programjainkban is. Segítik az óvodapedagógust a párhuzamosan végezhető tevékenységek megszervezésében és lebonyolításában. A lassabban haladó, egyéni segítséget igénylő gyermekekkel kiemelten törődnek, példát mutatnak mindenki számára, hogyan kell a gyermekek közötti különbséget elfogadni.

Az óvodapedagógusok nevelőmunkáját szakképzett dajkák segítik, amely a gyermekek napirendjéhez igazodik, segíti az eredményességet, az összehangolt közösen értelmezett munkavégzést. A dajka nemcsak technikai személyzet a gyermek életében, hanem nevelésének egyik segítője is, aki mintául is szolgál számára. A gyermekek gondozási, nevelési igényei, képességei eltérőek, ezért az óvodapedagógus útmutatásai alapján a gyakorlatban érvényesítik az egyéni bánásmód elvét. Differenciálnak. Segítő jelenlétükkel annyi segítséget nyújtanak a gyermekek számára, amennyi feltétlenül szükséges feladataik önálló elvégzéséhez. Minden kisgyermek más, ezért más a segítség iránya és foka.

6.2. Tárgyi feltételek

A **csoportszobák** berendezése, bútorzata - az óvodapedagógusi ötletességnek, leleményességnek köszönhetően - **esztétikus, dekoratív, jól szolgálja a gyermeki tevékenységeket.**

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. sz. melléklete által előírt kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléseiről tekintetében a neveléshez szükséges eszközökkel valamennyi óvodánk rendelkezik. A hiánypótlás és megújítás folyamatosan történik.

Hiányosságaink pótlására törekszünk, azon túlmenően pedig mindent megteszünk, hogy az eltérő szociokulturális helyzetű családok gyermekeit megfelelő külső és belső környezetben fogadjuk.

Az utóbbi időben nagy hangsúlyt fektettünk az **udvarok korszerűsítésre**, szépítésére. Szorgalmaztuk a természetes anyagokból készült játék- és mozgáseszközök beállítását, illetve az olyan mobil eszközök beszerzését, melyek nem igényelnek tanúsítványt.

Intézményi szinten rendelkezünk: fénymásolókkal, videokamerákkal, projektorokkal, digitális fényképezőgépekkel, erősítővel, számítógépekkel, tagóvodánként videomagnóval, televízióval, DVD lejátszóval. Szakkönyvtárunk feltöltése folyamatosan történik. A beszerzéshez a költségvetési kereteinken túl maximálisan kihasználjuk az alapítványi, pályázati és egyéb saját bevételi lehetőségeket.

6.3. Az óvodai csoportok kialakítása

A csoportba sorolás alapja általában a biológiai életkor. Óvodánkban különböző lehetőségek közül választhatnak a beiratkozó gyermekek szülei. A Polgári utcai székhelyóvodában található vegyes csoportok és homogén csoportok is. A Weszprémy úti óvodában és Bodaszőlőn részben osztott csoportok vannak, mely azt jelenti, hogy egy-egy csoportban közel azonos korú gyermekek járnak. Az óvodavezető a csoportok alakításánál figyelembe veszi, hogy arányosan kerüljenek be a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és a különleges bánásmódot igénylők. Az óvodába azok a gyermekek kerülhetnek, akik betöltik 3. életévüket, illetve ha a férőhelyek száma lehetőséget ad rá, fél évvel hamarabb is részesülhetnek óvodai nevelésben.

6.4. A tevékenységek időkereteinek tervezése

Napirend

Napirendünk a gyermekek életrendjét szolgálja, és hozzájárul az egészséges fejlődéshez szükséges biológiai és pszichológiai feltételek megteremtéséhez. Fontosnak tartjuk egész nap folyamán a gyermekek testi-lelki szükségleteinek kielégítését. Az óvodapedagógus a feladatokat körültekintően, együttműködve, a gyermekek igényeire figyelve, együtt végzi a pedagógiai asszisztenssel és a dajkával. Biztosítjuk a viszonylagos állandóságot és a rendszeresen egymást követő, vagy párhuzamosan végezhető, de rugalmas tevékenységeket. Ezáltal érzelmi biztonságot, a védettség érzését teremthetjük meg. Figyelünk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására. A játék, mint az óvodás gyermekek legfőbb élményforrása a napirendünkben a legtöbb időt foglalja magába. Napirendünk kialakításánál figyelembe vesszük óvodánk telephelyeinek helyi szokásait, igényeit. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében, a tevékenységeket kizárólag óvodapedagógus irányítja.

Időkeret	3-7 éves korig
7 óra-12 óra 7 óra 30 - 10 óra 30 10 óra 30 – 12 óra	Szabadjáték teremben és/ vagy az udvaron Közben - folyamatos tízórai, tevékenységekben megvalósuló tanulás (szabad és szervezett tevékenységek) Különböző tapasztalatszerzések, alkotómunkák. Munkajellegű tevékenységek. Mindennapos testnevelés, játékos mozgások teremben, szabadban. Játék a szabadban, élményszerző kirándulások, séták, szabad és szervezett mozgások.
12 óra- 13 óra	Ebéd, gondozási teendők ellátása.
13 óra-15 óra	Mese, délutáni pihenés.
15 óra-17 óra	Folyamatos ébresztő, folyamatos uzsonna. Játék, szabadon választott tevékenység teremben, vagy udvaron

Hetirend

A hetirend biztosítja az óvodás gyermekek számára a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet. A nevelési területek elméletileg differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban a tárgyi koncentráció elvének megfelelően egységet alkotnak. A mindennapos testnevelés szervezése játékos formában valósul meg, az

időjárásnak megfelelően a tornateremben, a csoportszobában, a teraszon, a folyosókon vagy a szabadban.

A hetirendben a szervezett tevékenység időkerete: 15-35 perc

6.5. Az óvodai nevelés tervezése

- Éves anyaggyűjtés
- Projekttervek készítése (1-2-3-4 hetenként a gyermeki érdeklődéstől függő időintervallumban)
- Napi felkészülés feljegyzései (vázlat vagy emlékeztető)
- Csoportnapló folyamatos vezetése (tartalma megegyezik a törvényi előírással)
- **Fejlődés nyomon követése** minden gyermekről évente kétszer, az óvodai fejlesztő programban résztvevő, kiemelt figyelmet igénylő gyermekekről (HHH, SNI, BTM) 3 havonta feljegyzés rögzítése. A megfigyelésekről, fejlődésről a szülők tájékoztatása évente 2 alkalommal, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében 3 havonta.
- Megfigyelés és mérés alapján (ez korosztálytól függően lehet DIFER) **egyéni fejlesztési terv készítése** és az eredmény rögzítése.
- Anamnézis felvétele az új gyerekekről.
- A befogadás tapasztalatainak feljegyzése.
- Családlátogatásról feljegyzés készítése.
- Felvételi mulasztási naplóban pontos adatrögzítés és folyamatos napi szintű vezetés.
- **Tervezésünket a projektrendszer alkalmazása határozza meg.** Azt valljuk, hogy a projekt sajátos tanulási egység, amelynek **középpontjában egy probléma áll.** Tudatos tervezés, amely a tevékenységeket helyezi előtérbe. Hatékony módszer, mert nem verbális, hanem **konkrét és tapasztalati úton** képesek a gyermekek megfigyelni, felfedezni.

A projekt tervezése:

A megfelelő témakör kiválasztása.

Gyermekek felfedező vágya, szülők bevonása, óvodapedagógus elképzelése.

- Mit tudnak a gyermekek a témáról?
- Mit szeretnének megtudni?
- Mit tudtak meg a gyermekek?

A kiválasztás szempontjai:

Hozzáférhető anyagok, egyéni és közös élményszerzés biztosítása, sokféle készséget fejlesszen, érzelmeket gazdagítson, személyiségformáló legyen.

A téma valós legyen, igazodjon a gyermekek tapasztalataihoz, életkorához.

A téma legyen vonzó, érdeklődésfelkeltő.

A témakör feldolgozásának menete:

- Élmények meghallgatása
- Témakör felbontása tartalomra, tevékenységekre, gyűjtőmunkára
- Közös élmények biztosítása
- Témához kapcsolódó könyvek gyűjtése
- Gyermekek élményeinek megjelenítése (fotókon, ablaküvegeken, ajtón, táblán)
- A témához kapcsolódó anyagok begyűjtése
- A tevékenységek tervének elkészítése
- Többszintű tevékenységből történő választás
- Különböző eszközök, anyagok, technikai megoldások biztosítása
- Szervezeti keret és munkaforma
- Döntés a bekapcsolódás mélységéről, az aktivitásról

A differenciálás a gyermek oldaláról nézve a döntés és választás lehetőségét jelenti.

7. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

Az óvoda a társadalomban elfoglalt helye szerint kapcsolatban van különböző csoportokkal, szervezetekkel, intézményekkel.

7.1. Az óvodán belüli együttműködési formák

7.1.1. Óvoda-Család (szülő – pedagógus)

A gyermekek harmonikus fejlődésében a legintenzívebb szerepe az óvoda és a család kapcsolatának van, mivel az óvoda továbbfolytatja, kiegészíti a család nevelő munkáját. Ezért nagy szükség van az együttműködésre, az egyenrangú, jó partnerkapcsolat kialakítására.

- *Családlátogatás*

A gyermek megismerése közvetlen környezetében, a családlátogatás alkalmával történik. A kapcsolattartás e formája segít megérteni a gyermek viselkedésének hátterében meghúzódó jelenségeket. Az óvodapedagógus ekkor méri fel a gyermek helyét a családban, tájékozódik a család nevelési elveiről, szokásairól. Minden esetben szükség van a családlátogatások előtt a szülők hozzájárulására. A szülőnek joga van ahhoz, hogy a családlátogatást elutasítsa. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek családjait minden esetben felkeressük.

- *Befogadás*

A befogadás időszakában a bölcsődéből, a családból vagy más közösségből érkező gyerekek egyéni igényeit vesszük figyelembe. A fokozatosan történő anyás, apás befogadás nagyon fontos, mivel mindez a későbbi közösségi életre is kihat, meghatározhatja azt, ugyanakkor a szülő jelenléte nagymértékben segíti az óvoda, az óvodapedagógus elfogadtatását.

- *Nyílt napok*

A megfelelő együttműködés érdekében bemutatjuk a szülőknek az óvoda működését. Az új szülők már beiratkozás előtt betekinhetnek gyermekükkel az óvodai csoportokba, megfigyelhetik az itt folyó nevelőmunkát, részt vehetnek abban, szándéknyilatkozatban jelezhetik igényüket a felvételhez. Nyílt napokon a szülők mintát láthatnak az óvónő-gyermek közötti kommunikációra, a gyermek közösségben megfigyelhető viselkedésére, a társakkal való együttműködésre. Ugyanakkor lehetőséget biztosítunk a szülő-gyermek együttes tevékenységtételére.

- *Napi személyes találkozás*

Fontos a szülőkkel való napi kapcsolattartás, amely azt szolgálja, hogy a szülő folyamatosan tájékozott legyen gyermeke fejlődéséről, az óvodai élet főbb eseményeiről, történéseiről. A tájékoztatásnak rövidnek, lényegre törőnek kell lenni, nem mehet a gyermekekkel való foglalkozás rovására, sem a reggeli, sem a délutáni időszakban.

- *Szülői értekezlet*

A "kerekasztal beszélgetés" formájában zajló szülői értekezleten a hangulat oldott, témához igazodó és az óvodapedagógus - szülő közötti partneri kapcsolatra tevődik a hangsúly, miközben az óvodát, a csoportot, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, problémákat beszéljük meg. A szervezési formák változatosak a téma jellegéhez alkalmazkodva játékos keretek között vagy irányított beszélgetés formájában szervezzük.

- *Fogadóóra*

A szülőket tájékoztatjuk a pedagógusok és az óvodavezető fogadóóráinak időpontjáról. A négy szemközti megbeszélések lehetőséget adnak az őszinte, tényfeltáró tájékoztatásra. Szükséges a szülők kezdeményezése, de szükség esetén a pedagógus ajánlja fel az együttműködés e formáját. Fontos, hogy a szülő a segítő szándékot tapasztalja meg, megoldási és megerősítési módszereket közösen tisztázzák, hatását nyomon követik.

- *Szülők klubja*

A nevelési év elején közösen összeállított témák alapján, interaktív módon segítünk a szülőknek. Olyan előadásokat, együttléteket szervezünk, amelyek problémahelyzeteik feltárásán, megoldásán és életmódbeli változtatás lehetőségén alapulnak.

- *Közös programok – munkadélután – udvarszépítés – vetélkedők*

A közös programok, ünnepek lehetőséget teremtenek a család és az óvoda közötti kapcsolat mélyítésére. Egymás szokásait, értékrendjét jobban megismerjük, nevelési elveinket közös nevezőre hozzuk. Az együtt megszervezett kirándulások, sportprogramok, kulturális események, ankétok, munkadélutánok, meseelőadások, kerti partik, mind-mind a szülőkkel való kapcsolattartás mélyítését, rendszeresítését segítik.

Gyermek – szülő – pedagógus

- családlátogatás
- családi programok

- kiállítások
- ballagások
- anyák napja
- nagyszülőkkel, dédszülőkkel közös élmények

Gyermekek – pedagógusok

- kirándulás
- színház
- játszóházak
- élményszerző séták, kirándulások (természeti, társadalmi környezetünkben)
- szakkörök
- úszás

7.1.2. Pedagógusok közötti kapcsolattartási formák:

- munkaközösségek
- műhelymunka
- szakmai napok
- hospitálás
- értekezletek
- esetmegbeszélés
- kirándulás
- sportolás
- kulturális programok (színház, mozi, szabadidős programok)
- szakmai kirándulás
- pályázatírás
- nevelési év eleji programok megbeszélése, feladatok vállalása
- dajkatalálkozó
- munkatársi értekezlet

7.2. Óvodán kívüli kapcsolatok más intézményekkel

7.2.1. Óvoda - Bölcsőde

A bölcsődéből érkező gyerekekről a gondozónők szóbeli tájékoztatással segítik munkánkat. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a bölcsődében már megismert jellel léphessenek a gyerekek az óvodába. Az óvodai csoportok rendszeresen látogatnak a bölcsődés gyermekekhez, rendezvényeken műsort adnak.

7.2.2. Óvoda - Iskola

Az iskolával való kapcsolattartás formái, módszerei nagymértékben alkalmazkodnak a helyi sajátosságokhoz, szokásokhoz, szükségletekhez, feladatokhoz. Az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése érdekében különféle közös programokat szervezünk:

- A tanítók nyílt napokon betekintheznek az óvodai életbe, vetélkedőket szerveznek az iskolások-óvodások között.
- Az óvónő és a csoport iskolai nyílt napokon vesznek részt.
- Szülői értekezlet vendégeként meghívjuk a leendő tanító nénit, hogy az iskola-érettségről nyújtson tájékoztatást.
- Az óvodások iskolai ünnepségeken vendégeskednek.
- Az iskolásokat óvodai programokra invitáljuk.
- Rajzpályázatok, meseíró pályázatok, kiállítások, ki mit tud programok hirdetése egymás felé. Az eredményes programok szervezésében mind óvodapedagógusok és tanítók is részt vesznek egyaránt.

7.2.3. Óvoda – Hajdúböszörmény Egységes Pedagógiai Szakszolgálat

Pszichológiai, fejlesztőpedagógiai és logopédiai segítséget nyújt. Segít megállapítani az iskolaérettséget, mérésekkel, fejlesztési javaslatokkal támogatja a gyermekek nevelését.

Külső szakember, logopédus, fejlesztőpedagógus munkájával segíti az óvodapedagógus fejlesztőmunkáját. Közös konzultáció, tapasztalatok kicserélése fejleszti az elemzőkészséget, a gyermek pedagógiai megfigyelését, teljesebb megismerését, a differenciált fejlesztés eredményességét. A kapcsolat hatékonyságát erősíti, hogy a székhelyóvoda épületében található a szakszolgálat.

7.2.4. Óvoda – szociális szolgáltató intézmények

- A *Családsegítő Központ* és a *Gyermejkölési Szolgálat* különböző formában segít az

arra rászoruló gyermekeken. Tájékoztatást ad a hátrányos helyzetben lévő családok támogatásának formájáról, a lehetőségeiről.

- Családok átmeneti otthona: városunkban, illetve más településről városunkba letelepedő, krízishelyzetbe került családoknak ez az intézmény nyújt átmeneti megoldást. Az itt lakó gyermekeknek a székhelyóvodánkban biztosítunk lehetőséget az óvodai nevelésre. Az intézmény jellegéből adódik, hogy az otthonban való tartózkodás maximum másfél év lehet. Mi mindent megteszünk annak érdekében, hogy az ideiglenesség tényét a családok legalább az óvodában ne érezzék.

7.2.5. Óvoda – egészségügyi intézmények

Az iskolaorvossal együttműködési megállapodásban s közös tervben évente megszervezzük a kötelező szűrővizsgálatok rendjét. Ezen kívül felkészülünk rendkívüli eseményekre is. A védőnők biztosítják számunkra a gyermekek soron következő egészségügyi és higiéniai vizsgálatait, a körzetünk fogorvosai évente kétszer fogászati szűrést is végeznek. Minden vizsgálat barátságos környezetben és a személyiségi jogok figyelembe vételével történik.

7.2.6. Együttműködés más intézményekkel

- A fenntartóval, az *önkormányzattal* a vezető és a vezetői funkciókat betöltő kollégákon keresztül tartjuk a kapcsolatot. Az óvoda vezetője folyamatos tájékoztatást nyújt az alkalmazotti közösségnek és a fenntartónak az őket érintő döntésekről, változásokról, az óvodát érintő programokról.
- A *Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Főiskolai Karával* szakmai szempontból nagyon fontos a kapcsolattartás. Minden évben vállaljuk a főiskolai hallgatók gyakorlati képzését és államvizsgáztatását. Ez szakmai megújulás és kihívás számunkra. A főiskola által szervezett továbbképzéseken rendszeresen részt veszünk.

- *Közművelődési és sportintézmények*

A Sillye Gábor Művelődési Központ és a Vojtina bábszínház által szervezett gyermekszínházak, kiállítások, programok lehetőséget nyújtanak a gyermekek ismereteinek bővítésére, hozzájárulnak az élményszerzéshez, az esztétikai élmények befogadásához.

A Kertész László Városi Könyvtárba rendszeresen ellátogatunk, ezzel segítjük a gyermekek könyvszeretetének kialakítását.

Rendszeressé vált, hogy a Hajdúsági Múzeum múzeumpedagógiai programjain,

tematikus történelmi játszótérházakban ismerkedhetnek meg a gyermekek elődeink népi kultúrájával.

A Városi uszodával gyermekeink vízhez szoktatása kapcsán működünk együtt, itt alapozzuk meg az úszás elsajátításához szükséges tudást. E lehetőséggel 5-6-7 éves korú gyermekek szülei élhetnek minden nevelési évben kétszer tíz alkalommal.

- Kapcsolatot tartunk a *tűzoltósággal, a rendőrséggel*. Ezek a szervezetek biztosítják óvodánk számára, hogy a gyermekeknek élményszerző látogatást szervezzünk.
- Zöld kör, mint civil szervezet a környezettudatosságra nevelésünk megvalósításában segít. Ismereteiket rendszeresen, játékos formában megosztják a gyermekekkel. A környezetvédő szakemberek részt vesznek zöld napjainkon, zöld hetünkön.
- A *kisebbségi szervezetekkel* a hozzánk járó roma gyermekek miatt folyamatos kapcsolatot tartunk.
- A *helyi egyházakkal* a szülők igényeinek felmérése után az óvoda felveszi a kapcsolatot, biztosítjuk a feltételeket a hitoktatáshoz.
- A Kárpát-medence magyar nyelvű óvodáival szakmai kapcsolat létesítésére, a lehetőségek felkutatására törekszünk.

8. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

8.1. Játék

A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap, visszatérő módon, hosszantartóan, és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. Programunk játékértelmezése szerint, a játék a gyermekek olyan sajátos tevékenysége, amely szabadon választható, minden külső kényszer nélküli, magáért az élményt adó tevékenységért van. Utat enged a szabad önkifejezésnek, örömezés kíséri, a gyermek kreativitását fejleszti, erősíti.

Hiszünk abban, hogy a gyermeknek szüksége van:

- interaktivitásra (önmagával, tárgyakkal, személyekkel) a játékukban,
- „hipotéziseik”, koncepcióik kipróbálására, ellenőrzésére,
- az „átváltozásra”.
- Szükségük van arra, hogy a játékukban az általuk megalkotott, másokkal kialakított kereteket létrehozhassák.
- A gyermekeknek szükségük van saját maguk által kialakított játszó TÉRRE.

Reflektív játékpedagógiában gondolkodunk. A felnőtt tudatos ráhangolódása, megértése a gyermekben rejlő lehetőségeknek. Minden alkalmat megragad, hogy a gyermeki játékvágyakat, a játékszükségleteket cselekvésbe fordítsa. Ehhez reflektív, játékorientált környezet kialakítására törekszünk minden csoportban. A csoportszobában többféleképpen használható anyagokkal találkozhatnak a gyermekek, amelyhez szabadon hozzáférhetnek. A játékkörnyezetet és magát a játékot fenntartó-működtető szabályrendszer a felnőttek-gyermekek közös, kölcsönös együttműködéséből ered.

A gyermek játéka (tartalma) a felnőtt által nem tervezhető, de a saját feltételteremtő munkája igen!

- A játéktevékenységben, az óvónői figyelem, a segítségnyújtás szükségességének mérlegelése.
- Az óvodapedagógus biztosítja a szabad játék túlsúlyát a játéktevékenységben.
- A pedagógus, mint valódi társ vesz részt a játékban, ezáltal utánozható mintát ad.
- A már kialakult játékfolyamatba bevonható társ, segítő, kezdeményező, ha szükséges.
- Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

- Az óvodapedagógus épít a gyermek utánzási vágyára, játékos természetére, érdeklődésére, kreativitására, új iránti fogékonyságára, és fokozott mozgásigényére.
- Az óvodapedagógus közreműködése a játékban a helyzet adta igényeknek megfelelően történik (szükség és igény szerint játszótársként, támogató, serkentő magatartásával, a feltételek megteremtésében, eszközkészítésben, szereposztás során).
- A játék folyamatában a tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását, szem előtt tartva az indirekt irányítás, illetve saját reakcióinak felelősségét.
- Az óvodapedagógus jelenléte a játékban jelenti a gyermek játékának tiszteletét, a gyermeki játék védelmét, az öntevékenység szabad megnyilvánulását.
- A gyakorló,- a szimbolikus (szerep), - a szabály, - a konstrukciós játékok fejlesztik a közösségi aktivitást, az önismeretet, a döntésképeséget, az alkotóképességet, a térbeli biztonságot, időérzéklet, a mozgás - és a beszéd tisztaságát.

Mit tehet, illetve mit kell tennie az óvodapedagógusnak a szabad játékban?

- Hagyni kell a gyermek ötleteinek érvényesülését.
- Továbbrendítheti a játékot új ötlettel, gondolattal, probléma felvetéssel, együttjátszással.
- Komolyan kell venni a játékot.
- Szükség szerint kezdeményeznie kell a játékot.
- Napirend szerint a játék befejezésére, illetve későbbi folytatására utaló magatartást tanúsít.
- Finoman elterelheti a játékot, ha az nem a megfelelő irányba halad.
- Módosíthatja a szabályjáték szabályait.
- A játék természetéhez igazodó ésszerű szokásokat és szabályokat kell felállítania a nyugodt légkör biztosításához.

Soha nem felejtethjük el, hogy a játék örömforrás és sajátosan céltudatos tevékenység!

Az óvodapedagógus legfontosabb feladata a játék feltételeinek megteremtése:

- *Nyugodt, derűs légkör kialakítása:*

A derűs légkör meghatározó feltétele az óvodapedagógus megértő segítő gondolkodása, védő szeretete, mely közvetetten alakítja a gyerekek egymáshoz való viszonyát. Az óvodapedagógus együttérzése, beleélő képessége az egyik legértékesebb feltétel az óvodában. Az óvodapedagógus képes a játszás lehetőségeinek tényleges biztosítására, a zavaró körülmény kiiktatására. Az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége során a gyermek

igényét és szükségletét kíséri figyelemmel. A játék kibontakoztatásához a gyermek szabadságának és önállóságának ad teret.

- *Hely – idő biztosítása*

A bútorok megválasztásánál célszerű arra törekedni, hogy nagyobb mozgástér legyen az eszközök rakosgatásához, a mozgásigény kielégítéséhez. A nagyobb gyerekek a szimbolikus (szerep) játékuhoz már önállóan rendezik a teret. Ezért kisméretű, mobil, variálható bútorokkal célszerű berendezni a csoportszobát (paraván, polc). Az állandó játszóhelyek számára fenntartott teret az érdeklődésnek megfelelően lehet bővíteni, szűkíteni. A játékeszközöknek állandó helyük van. Azt valljuk, hogy a félkész, gyermekek által készített eszközök sokkal jobban inspirálják a gyermekeket a játékra, ezért gyűjtünk mindenféle „kacatokat” a csoportokban. A nap folyamán a legtöbb időt a gyerekek önálló, szabad kezdeményezésén alapuló játékra biztosítunk.

- *Élményszerzés lehetőségének biztosítása*

A különböző játékformákhoz a (gyakorlójátékok, szimbolikus játékok, konstruáló játékok, szabályjátékok) az óvodapedagógus élményszerzési lehetőséget biztosít.

- *Megfelelő segítségadás*

Az óvodapedagógus a gyermekek játékát figyelemmel kísérve szem előtt tartja, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek alapvető joga, hogy megkapják a sajátos szükségleteiknek, állapotuknak megfelelő segítséget, hogy készségeik, képességeik fejlődhessenek. A gyermeket körülvevő változatos és igényes környezettel, a speciális feltételek kialakításával, a szükségletekre érzékenyen reagáló óvodapedagógus jelenlétével („készenlétével”), megfelelő játékeszközökkel és szükség szerinti segítségadással támogatjuk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket.

A játékban elérhető fejlettségi mutató

- A játékuhoz a teret szükség szerint átrendezik.
- Képesek közös tervezésre, szerepek kiválasztására, új játékok, eszközök készítésére
- Önállóan, vagy társ és felnőtt segítségével elképzeléseiket képesek megvalósítani. (ötletek, elképzelések egyeztetése, eszközök elkészítése, feltételek biztosítása.)
- A szerepeket képesek élményeiknek megfelelően megosztani.
- Képesek komplex játékra, amelyben a szabályokat a játék tartalmának megfelelően alkalmazzák.
- A szerepek kívánta viselkedési szokásokat betartják és gyakorolják.
- Kisebb életkorú társaikkal is együtt tud működni a játéktevékenységekben.

- Együttműködnek a sajátos nevelési igényű társaikkal

8.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Megvizsgáltuk a hozzánk járó gyermekek helyzetét, az őket körülvevő társadalmi környezetet, s úgy döntöttünk, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyermekek magas száma miatt, valamint a XXI. század kihívásaira adott válaszként a projektmódszert alkalmazzuk. DE! Nem „csak általános”, hanem egyedi, igazi „napsugaras projektmódszerben” gondolkodtunk. A gyermekek minden fontos dolgot a játékban sajátítanak el, elegendő időt, teret kapnak. Tevékenységben mozgósítjuk a gyermekek érzelmeit, problémahelyzetet teremtünk, biztosítjuk a felfedezés örömét. Lényeges az élmény, tapasztalás, cselekvés, mozgás, önkifejezés és a kommunikáció összhangjának a megteremtése. Az élményre épített tapasztalatszerzés során felszínre kerülnek a gyermekek ismeretei, problémahelyzet elé kerülnek, ezáltal fejlődik a döntési és az összefüggések felfedezésének képessége. Úgy gondoljuk, hogy a projektmódszer alkalmazása az, amely a gyermekek érdekét teljes mértékben figyelembe veszi, amely épít a kreativitásukra, ötleteikre, élményeikre:

- A gyermekek maguk építik fel a világról alkotott elképzelésüket.
- Megtapasztalják, átélnek az eseményeket.
- A felnőttnek segítő és nem irányító szerepe van.
- Egyéni eltérésekre épül.
- Figyelembe veszi a gyermek érdeklődését, tapasztalatait, szükségleteit.
- Differenciálásra épül.
- Életre, élethelyzetekre készít fel.
- Nincs erős külső irányítás (kontroll).
- Nincs túlzott beszabályozás.
- Nem a felnőtt logikáján keresztül fedezi fel a világot.
- Saját élményű tanulás öröme épít.

A kényszer szülte (finanszírozás hiánya), de az évek során igen magas szintre lépett a saját készítésű játékok alkalmazása. Ma már több száz olyan játékunk van, melyet a gyermekekkel közösen találtak ki és valósítottak meg az óvodapedagógusok. Ez egyedülálló a magyar óvodai nevelésben.

Programunkban a tanulás a gyermekek természetes kíváncsiságára épített, utánzásos, spontán tevékenység, amely során megvalósul a teljes személyiség fejlesztése. A gyermek cselekvő aktivitása a sokszínű tapasztalatszerzés lehetőségének megteremtésével a felfedező,

kísérletező kedv mozgósításával valósul meg. Az ismeretszerzés a gyakorlati tevékenységeken, élményeken a gyermek meglévő ismeretein, tapasztaláson, felfedezéseken alapul, jelentős részben utánzásos, spontán és játékos tevékenység. A felfedezést, kísérletezést megengedő tanulási folyamatban az óvodapedagógus arra ösztönzi a gyerekeket, hogy a már meglévő ismereteik, megfigyeléseik, tapasztalataik felszínre kerüljenek.

A szemléltetés útján szerzett tapasztalatok több érzékszervre hatnak, maradandóbbak, ezért a séták, kirándulások, hangsúlyt kapnak az ismeretszerzés folyamatában.

A tevékenykedtetés és a cselekedtetés során fejlesztjük az ismeretek alkalmazásához szükséges készségeket és képességeket. A cselekvésben a gyermek érzelmei is megnyilvánulnak, élményszerűbbé válik a megismerés útja, tartósabb a megszerzett ismeret. A témakörök közötti kapcsolat több oldalról történő megközelítés lehetőségét adják, s az egységes világnézet formálásában döntő a jelentőségük.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése. A bizalom az elfogadó légkör a pozitív megerősítés minden gyermek számára biztosított.

A projektmódszer megvalósításának lépései a Napsugár Óvodában:

P r o j e k t z á r á s

Ez lehet egy kiállítás, közös főzés, kirándulás, meseelőadás, sportnap, kutatók napja, teadélután, egy nagy óvodai projekthez csatlakozás, flashmob, kerékpártúra, sárkányeregetés, cirkuszi előadás vagy bármi, amellyel a megvalósult projekt hangulatilag jól lezárható. A szülők vagy más csoportok bevonása fontos része a projektzárásnak!

A tanulás tartalmi lehetőségeinek szempontjai az óvodapedagógus számára:

- A gyermekek fejlettségi szintje.
- A gyermekek előzetes ismerete.
- Egyéni, ill. csoportosan szerzett élmények.
- A gyerekek érdeklődése.
- A szűkebb és tágabb környezetben rejlő lehetőségek.

Az óvodapedagógus feladata:

- Az idő megfelelő megválasztása.
- A folyamatban lévő játék tiszteletben tartása.
- Anyagok, eszközök, tevékenykedtetési lehetőségek biztosítása.
- A motiváció folyamatos fenntartása.
- Differenciált feladatadás a gyerek egyéni képességeit figyelembe véve.
- Szociális kompetenciák fejlesztése, a társakra figyelés, egyezkedés, a közös munka örömeinek megéreztetése, a kooperatív technikák alkalmazásával.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek számára a gyermek szükségleteinek figyelemmel kísérése, próbálkozásainak tapintatos segítése.

A tanulás szervezeti formái:

- Utánzásos minta – modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás.
- Spontán játékos tapasztalatszerzés.
- Óvodapedagógus által irányított tapasztalatszerzés kötetlen illetve kötött foglalkoztatási formában. (6-7 éves gyermekek számára lehet kötött, ha ez a gyermeki személyiség fejlesztését hatékonyabban szolgálja. A mozgás szervezése valamennyi korosztály számára lehet kötelező jellegű.)
- Komplex tevékenység, amelyben a teljes körű személyiség fejlődik.
- Óvodapedagógus által teremtett játékos tanulási helyzet, érvényesül benne a gyermek igénye és szükséglete.
- Gyermeki kérdésekre- válaszokra épül az ismeretszerzés.
- Óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.
- Problémahelyzet teremtése.
- Személyre szabott, pozitív értékelés.

8.3. Verselés, mesélés

A mesehallgatás hat a képzelet fejlődésére, közvetve a gyermek gondolkodására, anyanyelvi szókinccse gyarapodására, a kifejezőkészség fejlődésére. A mese hallgatásakor a gyermek emlékeiből viselkedésmódokat emel ki és ezek alapján érti meg a történetet, tudja beleélni magát a szereplők helyzetébe, érzelmi állapotába. A mesehatás akkor megfelelő, ha a történet szórakoztató, felkelti a gyermek kíváncsiságát, az érzelmeket gazdagítja, a félelmeivel és vágyaival találkozik, s megoldást talál a problémára. A mesékben mintát lát a gyermek a köszönés, megszólítás, bemutatkozás, kérés formáira, változataira. Az érzelmek kifejezésre jutnak: öröm, bánat, harag, félelem, együttérzés formájában. A népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek megjelennek az irodalmi nevelésben. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodapedagógus feladata:

- *Meséljen:* a mese alkalmat teremt a mimikai gesztus kifejezésére a hangutánzó szavak, artikuláció, hangulatfestő szavak alkalmazására. Az óvodás gyermek számára a népmesék szereplői mintát adnak a viselkedésmódokra, arra, hogyan lehet elhárítani a veszélyt, legyőzni a problémákat. A mesék segítik a gyermekeket szorongásaik oldásában.
- *Mondjon sok verset, mondókát.* A mondóka, vers bemutatása kapcsolódhat spontán módon bármilyen tevékenységhez, séták, kirándulások alkalmaihoz.
- *Bábozzon minél többet.* A bábjáték az anyanyelvi nevelés legfontosabb eszköze, a gyerekek a bábjátékban alkalmazzák a hallott mesék, versek nyelvi kifejezőeszközeit.
- *Dramatizáljanak,* hiszen a dramatizálás fejleszti a gyermek aktivitását, önismeretét, idő és térérzékenységét, kifejezőkészségét. A közös játék oldja a gátlásokat és ezért az önmegvalósítás egyik legjobb eszköze.
- *Teremtsen olyan légkört, ahol a gyermekek saját verseket és meséket találhatnak ki,* legyen lehetőségük ezek eljátszására, mimetikus játékokra, mozgással, és az ábrázolásban történő kifejezéssel.

Az óvodapedagógus a mese bemutatásánál törekedjen:

- A megfelelő hely, idő, alkalom, hangulat megválasztására,
- Előadásmódjában a hangerő, hangsúly, hanglejtés, mimika, gesztus kifejezésére,
- Irodalmi anyaggyűjtésben: az igényes és változatos mese-vers kiválasztására (klasszikus magyar költők művei, versei, népi mondókák, népmesék, mai magyar írók műmeséi, meseregényei, elbeszélései, mai magyar költők művei).

Az irodalmi anyaggyűjtésben célszerű megjelölni az alkalomszerűen, ill. a tervezett bemutatásra szánt irodalmi műveket.

Fejlettségi mutató az óvodáskor végére:

- Képes türelmesen meghallgatni az óvodapedagógus és a társak által előadott meséket, verseket.
- Ismert meséket képes megjeleníteni egyéni képességének megfelelően (bábozással, dramatizálással, drámajátékokkal, pantomimmal.)
- A mesélés, dramatizálás során törekszik a kommunikáció, metakommunikáció megjelenítési módjaira (hangszín, hangerő, hanglejtés, gesztus, mimika, testtartás, helyes légzés és artikuláció).
- Képességének megfelelően tud mesét improvizálni, szőni, befejezni, önállóan összeválogatott képek alapján történetet kitalálni.

8.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Ismerkedjenek meg minél több, az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő igényesen választott zenei anyaggal. A tanult dalok, mondókák felhasználásával alkalmazhassák egyéni fejlettségeiknek megfelelő szinten a zenei képességeket fejlesztő játékos gyakorlatokat. A nap folyamán bármikor legyen lehetőség a népi gyermekjátékok játszására, bármilyen tevékenységbe beilleszthető legyen egy-egy dal, mondóka. Érezzék meg a zene varázsát az óvónő éneke, hangszerjátéka segítségével. A zene az érzelmeken keresztül hat a gyermekekre. Az értékes zene fogékonnyá teszi a gyermeket a szép befogadására, formálja zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát, emberi magatartását.

A népi gyermekjátékok a gyermekek fejlettségéhez igazodó művészi értékű dalok, zenei művek ébresztgetik a gyermekek zenei érdeklődését, alapot adnak a zenei műveltség továbbfejlesztéséhez. A mozgás, a ritmus, a dallam és a szöveg globális élményt nyújt a gyermekek számára, így a zenei képességek, a hallás, az éneklési készség, a ritmusérzék

egyidejűleg, együtt fejlődnek énekléskor, a mozgással egybekötött gyermekjátékok közben. A zene hatása erősödik a személyi kapcsolatok biztonságában, így személyiségfejlesztő hatása fokozódik: növekedhet a gyermekek biztonságérzete, oldódhatnak gátlásaik, önfegyelmük, közösségi érzésük, magatartásuk pozitív irányba fejlődhet. A mozgás - ritmusérzék - beszéd fejlődése összefonódik, segítik egymást. Ezért is van nagy jelentőségük valamennyi korcsoportban a mozgással kísért mondókáknak, illetve az ének és mozgás összekapcsolásának.

A zenei nevelés nem korlátozódhat csupán a szervezett tevékenységekre. A gyerekek a nap folyamán bármikor kaphatnak zenei élményeket. Az óvónő gyakran énekelgessen a gyerekek között a különböző tevékenységi formákból adódó lehetőségek kihasználásával.

Az óvodapedagógus feladata:

- A zenei és ritmushangszerek használatával felkeltjük az érdeklődést a zenei hangok, ritmus és mozgáskifejezés iránt.
- A különböző zörejhangok megkülönböztetése, egymás hangjának felismerése által finomodik, hangdifferenciáló képességük, ami a tiszta beszéd, artikuláció alapja.
- A közös éneklés és mozgás – tánc során formáljuk a zenei ízlésüket, megismertetjük hagyományainkat, felfedeztetjük a közös tevékenység örömét.
- A népi hagyományok felelevenítése és ápolása, az ünnepi szokások megismertetése nemzeti identitásunk megőrzését is jelentik.
- A népi mondókákban, gyermekdaljátékokban előforduló kifejezések megértése és használata elősegíti a megfelelő magatartásminták megalapozását.
- A zenei párbeszédes szerepekben is jelentősége van a tekintettartásnak, testtartásnak, a gesztusnak, a különböző metakommunikációs eszközöknek.
- A helyes hangerő, hangszín, hangsúly megválasztását nemcsak a beszéden keresztül, hanem éneklés által is alakíthatjuk.
- A különbségek felismerése, megnevezése, és alkalmazása a zenei készségfejlesztés gyakori mozzanata.
- A jó légzéstechnika, a levegő takarékos beosztása egyaránt jelenti az ének vagy a beszédhanggal való gazdálkodást.
- A zenei fogalompárok felismerésével bővül szókincsük
- Táncsal, mozgással, pantomimmal kísérve kifejezhetik a dalok, mondókák hangulatát, cselekményét, tartalmát, a szereplők karakterét.

- Az érzelmek átélését, felismerését, kifejezését elősegítik a zenehallgatás során álélt élmények.

Fejlettségi mutató az óvodáskor végére:

- Felismeri és megkülönbözteti a környezet hangjait.
- Ismeri a népi gyermekdalokat, ölbeli játékokat, az énekes játékokat, melyek örömforrást jelentenek számára.
- Felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, az együtténeklés örömét.
- Örömmel hallgatja az óvodapedagógus által előadott dalokat.
- A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

8.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A programunkban az ismeretszerzés élményeken, élményszerűségeken alapul. Az élményszerzés vizuális ingereket jelent a gyermek számára, amelyet a rajzolás, festés, mintázás során újraalkothatnak. A vizuális ingerek felkeltik a gyermek beszédkedvét, tevékenységi vágyát. Az egyéni és a közös élmények, megbeszélése hozzásegíti a gyermeket az önkifejezés formáinak kibontakozásához. Az élmények feldolgozása során a gyermekek újrátjátszák azokat az elemeket, amelyekhez közel kerültek. Felelevenítik a beszédfordulatokat, mozgásokat, metakommunikációs jelzéseket alkalmaznak. A játékok motivációt jelentenek az alkotási vágyuk kibontakoztatásához. Az élmények megjelenítéséhez az egyéni önkifejezés megvalósításához sokféle anyagot és eszközt biztosítunk, megismertetjük a változatos technikákat és munkaformákat. Az ábrázolás eszközeit mindenki által elérhető, nyitott polcokon tároljuk, így a gyermekek igény szerint elővehetik, vagy az előző nap elkezdett munkáikat folytatják. Új technikák megismertetése során lehetőség adódik a megszólításra, kérdés gyakorlására, Nagyon fontos a felmerülő kérdések, problémák megbeszélése, a megoldási módok keresése. Az óvodapedagógus mintája alapján megismerik a technikákra vonatkozó szófordulatokat, kifejezéseket. Lehetőség van elbeszélés alkalmazására, kinyilvánítják érdeklődésüket, tetszésüket, problémáikat.

A gyermekek saját munkáikból képeskönyveket készíthetnek, ezekhez szöveget mondhatnak, amelyet az óvodapedagógus leír. Érzelmeket, gondolatokat, eseményeket, történeteket rögzíthetnek, reprodukálhatnak, és kreatívan létrehozhatnak, s ez által fejlődik kommunikációjuk. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az

ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az óvodapedagógus feladata:

- a technikák megismertetése,
- a beszédkedv fenntartása a beszédszituációban,
- érzelmek, gesztusok, mimika kifejezésre juttatása,
- elkészült munkák vélemény-nyilvánításra, képleírásra, tárgyleírásra ösztönözhetik a gyerekeket.

Fejlettségmutató az óvodáskor végére

- Képek festése, rajzolása egyénileg választott színekkel, a gyerekek érzelmeinek, képzeleteinek, élményeinek alapján.
- Agyag kompozíciók alkotása tárgyak lenyomataival, beszurkálással, karcolással.
- Képalakítás különféle anyagokból
- Díszítő, tervező feladatok változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával, agyagba karcolással, stb. megoldással.
- Különféle technikák alkalmazásával képalkotás, a technikák önálló megválasztása a rendelkezésre álló anyagokból.
- Az ábrázoló tevékenységhez szükséges eszközök, anyagok önálló használata az egész nap folyamán.
- A tevékenységekben az anyagok sokféleségének megmunkálásával erőteljesen fejlődik finommotorikája.

8.6. Mozgás

Az óvodás gyermekek szeretnek ugrándozni, futkározni, csúszni-mászni, vagyis mozogni.

Az óvodáskor a természetes mozgáskészségek / alapkészségek/ tanulásának, fejlődésének, formálódásának időszaka, melynek eredményessége az iskoláskorban befolyásolja a különböző sportmozgások tanulását. Az óvodában a gyermek a szomatikus fejlődéssel párhuzamosan egyre szélesebb mozgásrepertoárt ismer meg. Ezt a folyamatosan felépülő mozgásrepertoárt a **természetes hely- és helyzetváltoztató, valamint finommotoros**

mozgások a mindennapokban állandóan jelen lévő felfedezése, megtapasztalása, próbálkozásokon keresztüli gyakorlása jelenti. A **természetes mozgások változó körülményekhez igazításával fokozatosan fejlődik a gyermekek mozgáskoordinációja.**

Természetes / funkcionális / mozgáskészségek:

Helyváltoztató mozgáskészségek	Helyzetváltoztató mozgáskészségek	Finommotoros mozgáskészségek
- járások - futások - oldalazások - irányváltások, megállások - menekülések és üldözés - szökdelések - ugrások és érkezések - kúszások, csúszások - mászások	- lendítések, körzések - hajlítások és nyújtások - fordítások, fordulatok - tolások és húzások - emelések - testsúlymozgások, támaszok - gurulások és átfordulások - dőlések és esések - egyensúlyozások - függések és lengések	- gurítások - dobások, elkapások - rúgások, ütések - ütések eszközzel - labdavezetések - kézzel, lábbal - eszközök - megállítása, átvétele - egyéb - eszközhasználatok

A mozgásfejlesztés két területen valósul meg:

- Szabad játékban, a gyermekek spontán, természetes mozgása közben.
- Szervezett mozgásos játékban és egészségfejlesztő testmozgásban

Az egészségfejlesztő testmozgásnak, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, **az óvodai nevelés minden napján** – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára **lehetőséget biztosítunk.**

Szabad játék:

A szabadtéri szabad játék rendkívül fontos színtere a gyermekek nagymozgásai fejlődésének. A gyermek számára az udvari szabad játék a nap fénypontját jelenti. A szabad játékban a gyermekek társas közegben játszanak, érzelmeket élnek át, megismerik önmagukat és a fizikai határaikat, önálló döntéseket hoznak, problémákat oldanak meg, amely tényezők akaratlanul a teljes személyiség fejlődését támogatják. A szabadtér lehetőséget kínál olyan mozgásokra, amelyek a csoportszobában, tornaszobában korlátozottak, mint a nagy sebességű helyváltoztató mozgások, az udvari játékokon végezhető fel – és lemászások, csúszások.

Az udvari szabad játékot állandóan figyelemmel kísérjük, hogy aktívan segíteni tudjunk a "rászoruló" gyermekeknek az eszközökön történő mozgásban. A gyermekek igénye szerint szervezünk az udvari játék során is a már megkedvelt futó-fogó játékokat, versengéseket, labdajátékokat.

A **népi játékok** elsősorban a kultúra átadásának, a népi hagyományok megőrzésének, átörökítésének eszközei és a mozgásfejlődésen túl jelentős hatást gyakorolnak a személyiség egészére, ezért fontosnak tartjuk a szabad játékban való megjelenítésüket.

Szervezett mozgásos játékok és egészségfejlesztő testmozgások.

- A Pedagógiai Programban tervezett óvodai élet tevékenységformái anyagát dolgozzuk fel a mozgással tanulás komplex módszerével. A komplexitással bizonyítottan hatékonyabb és maradandóbb tanulás jön létre,
- Mozgástanulás, pszihomotoros fejlesztés

Az egészségfejlesztő testmozgás során kellő mennyiségű időt, és lehetőséget kínálunk óvodásaink számára, mellyel kiválóan fejlődhetnek mozgáskészségeik, vagyis mozgásügyesebbé válnak. A mozgástanulás során nagyszerű lehetőség áll rendelkezésünkre a természetes mozgásokban mutatkozó lemaradások pótlására.

A testnevelési anyag éves elrendezésénél a didaktikai és pszichológiai szempontok mellett figyelembe vesszük óvodánk helyi adottságait, az időjárás változásait, a gyermekcsoport általános fejlettségét, és a gyermekek egyéni természetes fejlődési ütemét. Fontos, hogy kialakuljon a gyerekek önálló testképe, érezze teste határait, helyzetét, ezáltal értelmet nyernek a téri relációk,

A helyi sajátosságoknak megfelelően a mozgástanulás helyszínei:

- Székhelyóvoda: tornaterem minden korosztály számára, udvar.
- Telephely: 3-5 éves gyermekek részére helyben, a csoportszobákban, a teraszon és az udvaron, a 6-7 évesek a székhelyóvoda tornatermében.
- Tagóvoda: az óvodához közeli /100 m./ tornaszobának kialakított épületben a helyi általános iskolával megosztva, a teraszon és az udvaron. Lehetőség szerint a **tagóvodában** a szervezett mozgásos tevékenységeket a szabadban tartjuk.

Az óvodapedagógus feladata:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése, a mozgáskultúra, a térbeli tájékozódás kialakítása.

- A rendszeres, kellő ideig tartó és kellő intenzitású testmozgással a **helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly** kialakítása.
- Élményorientált, sikerközpontú, esélyegyenlőségre törekvő mozgásfejlesztés megteremtése.
- A mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása.
- A testi képességek erősítése: fizikai erőnlét, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés.
- Fontos, hogy kialakuljon a gyerekek önálló testképe, érezze teste határait, helyzetét, ezáltal értelmet nyernek a téri relációk,
- Az egyéni fejlődési ütemnek megfelelő **értékelés** hangsúlya az igyekezetre, a fejlődésre, a sportszerűségekre irányul.
- A játékból egyetlen gyermek sem esik ki, és közben mindenki számára megmarad az eredeti játék öröme. A megfogott, „kiesett” gyermek újabb feladattal visszakerül a játékba.
- Az óvodai élet mindennapjait átszövő **sokszínű, változatos, és örömteli, érzelmi biztonságban zajló** gyakorlási formák, játékokat biztosítunk.
- **Pozitív, érzelmileg biztonságos tanulási környezetet segítő módszereket, tartalmakat használunk:**
 - Mozgás közben kényelmes óvodai ruházat használata /nedves póló cseréje szárazra/
 - Alternatív egészségmegőrző - és fejlesztő hatású gyakorlatok használata.

Mozgásfejllettség mutatói óvodáskor végére

Kondicionális képességek fejlettsége:

- Alap- és állóképesség fejlettsége lassú és közepes iramban hosszú ideig tartó futás.
- Játékszabályok betartása.
- Fejlett globális állóképesség:
- Hosszú ideig tartó kúszások, mászások, csúszások

Koordinációs képességek fejlettsége:

Kinesztetikus differenciáló képességek fejlettsége:

- Kézi szerekkel, párosan és egyénileg gyakorlatok végzése.

Reakció képesség fejlettsége:

- Természetes módon, kötetlenül futás.
- Járásmód megismert alakzatokban.

Egyensúlyérzék fejlettsége:

- Keskeny felületen járások, futások, kúszások, csúszások, mászások ugrások.
- Gurulóátfordulást előre, (egyéni képességek figyelembe vételével) hátra.

Mozgékonyság, hajlékonyság fejlettsége:

- Nyújtó hatású gimnasztikai gyakorlatok végzése élénk és közepes tempóval.
- Téri tájékozódási képességek megfelelő használata.
- A mindennapos mozgásos tevékenységek során a szabályjátékok közben a szabályok alkalmazása, megfelelő viselkedés minta nyújtása.

8.7. A külső világ tevékeny megismerése

A természet megszerettetése, megismerése eredményesebbé válik, ha a gyerekeknek alkalma van az élethelyzetben való tapasztalásra, a természetben történő megfigyelésre, ha önmaga létrehozhatja, megfigyelheti a különböző jelenségeket a bekövetkezett változásokat.

Az élményre épített tapasztalatszerzés során a hatékony kommunikáció megindul, felszínre kerülnek a gyermekek ismeretei, problémahelyzet elé kerül, s ezáltal fejlődik a döntési -és összefüggések felfedezésének képessége.

A külső világ megismerése magába foglalja az emberi szükségleteket, értékrendet, attitűdöt, érzelmi viszonyulásokat a természethez, az emberi alkotásokhoz. A természet megismerése, a környezetvédelem kiterjed a gyermek közvetlen és tágabb környezetére, az együttműködésekre, a segítő készségekre, az emberi kapcsolatokra, az élet védelmére és tisztelésére.

Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit. Erősödik szeretetük az élőlények iránt, felfedezik a természet szépségét, megtanulják védeni a természetet. A gyerekek szótáraiba beépül a felelős környezeti magatartás. Egy-egy téma feldolgozásakor az élményszerzés a sokszínű tapasztalatszerzés a kísérletezés, tevékenykedtetés lehetőségét teremtik meg. Ez általában több időt, hosszabb folyamatot igényel, közben felfedezik, megfigyelik az élővilág, a környezet kapcsolatát. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A környezet megismerése során lehetőség adódik matematikai tartalmú tapasztalatszerzésre. Mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyok összehasonlítására, ítéletek alkotására, következtetések levonására, tárgyleírás gyakorlására. A matematikai tapasztalatszerzésre, a különbségek, azonosságok felismertetésére, a csoportosításra, a szétválogatásra alkalmas a csoportszoba berendezése. Az anyagokkal való ismerkedéshez széles teret adnak az élményszerzés során begyűjtött különböző anyagok (súly, nagyság alapján történő mérés, összehasonlítás, mennyiség és forma). A matematikai szabályjátékok alkalmasak a számfogalom megalapozására, játékeszközökkel gyakorolhatják a sorba rendezést.

A matematikai tapasztalatszerzés formái:

- A játékokban szerzett spontán tapasztalatok
- Gyermek által feltett kérdésekre adott válaszok,
- Spontán játékos tapasztalatszerzés,
- Óvodapedagógus által irányított megfigyelés

Az óvodapedagógus feladatai

Tapasztaltatási lehetőségek biztosításával lehetővé tesszük a környezet tevékeny élményszerű, megismerését. Alkalom, idő, hely eszköz biztosítása a spontán és a szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre Környezetkultúra és biztonságos életvitel szokásainak kialakítása. Önálló véleményalkotás és döntési képesség fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában. Az önálló problémamegoldó gondolkodásra nevelés érdekében lényeges a természetben történő megfigyeltetés, tapasztaltatás. Ezt a célt szolgálja, pl. a kirándulás, séta. Az óvodapedagógus a gyermekek természetes kíváncsiságát figyelembe véve, nyitott a spontán adódó lehetőségekre. A gyerekek rendelkezésére áll játékidőben, szabadidőben az adott témához kapcsolódó eszköz, játék. A csoportszobában az óvodapedagógus kialakítja a növénygondozás feltételeit.

Fejlettségi mutató az óvodáskor végére:

- A környezetre vonatkozó, ill. matematikai tartalmú fogalmak megismerése.
- Tárgyak, személyek osztályozása, szín, alak, hang, tapintás, nemek, életkorok, rendeltetésük, tulajdonságuk szerint.
- A felismert szempontok, egyszerű megállapítások megfogalmazása, igazságuk eldöntése
- Saját személyükkel kapcsolatos adatok megismerése, önismeret alakítása

- Az összehasonlítás gondolkodási műveletének gyakorlása során a tulajdonságok megnevezése, rokon értelmű vagy ellentétes párok keresése.
- Leírás, elbeszélés képről, tárgyról, személyről.
- Szimulációs játékkal, pantomimmal munkafolyamatok eljátszása, emberek, állatok mozgásának utánzása.
- Napi tevékenységek, élethelyzetek bemutatása, szerepjátékkal, dramatikus eszközzel.
- Térirányokra vonatkozó kifejezések, névutók, igék használatának gyakorlása.
- Egyéni és közös élményekre alapozott tapasztaltatás során képes a jelenségek közötti összefüggések felfedezésére.
- Tapasztaltatásokban, kísérletekben egyéni érdeklődésének megfelelően rész vesz.
- Sokszínű tapasztalatszerzés során képesek az élővilág és környezet kapcsolatának felfedezésére.
- Az adott természetes környezetben ismerje és alkalmazza a környezetvédelem alapvető szabályait.
- Szerezzenek tapasztalatot lakóhelyük főbb ember alkotta nevezetességeiről.
- Játékos matematikai tapasztalatszerzések során képes halmazok csoportosítására, szétválogatására, különbségek, azonosságok felismertetésére.
- Nagyságbeli, alaki, mennyiségi, téri viszonyok összehasonlítására, következtetések levonására képes.
- Különböző anyagokkal való ismerkedés során képesek a súly, nagyság alapján történő összehasonlításra, halmazok képzésére.
- Anyagok tulajdonságainak megváltoztatásakor képesek a főbb összefüggések meglátására (könnyebb-nehezebb, halmazállapot változás).

8.7.1. Zöld Óvoda program

Először 2010-ben pályáztuk meg a Zöld Óvoda címet, melyet különböző kritériumok teljesítése esetén lehetett elnyerni. Pályáztunk. Nyertünk. A program szívügyünké vált, így háromévente pályázzuk a folyamatos fenntartás érdekében.

A zöld Óvoda program lényege:

- *A helyi természeti értékeink védelmére épített zöld területi értékek alapján folyó nevelés.*
- A természet- és környezetvédelmi feladatok kiemelt szerepe:
 - Fák védelme, faápolás
 - Óvodai gyakorlókertek ápolása, komposztálás, gyógynövények termesztése.

- Madárvédelem (madáretetés, madáritatók elhelyezése, madárgyűrűzés megfigyelése, madárkórházba látogatás, gólyafészek megfigyelése)
- Állatok védelme (megfigyelés, állatsimogató, állatkerti séták, akvárium gondozása)
- Lakóhely megismerése (múzeumi foglalkozások, projekt módszer lehetőségei, építészeti sajátosságok)
- Zöld óvodai hét hagyományos és évente változó programjai (hulladékgyűjtés, szemétszedés, újrahasznosítás-barkácsolással, szelektív sziget)
- *Zöld, jeles napok kiválasztása*, melyben érvényre jutnak a környezeti adottságok
 - Természet ünnepek
 - Egészségi jeles napok
- *Az egészséges életmód alakítása*
 - Mozgásos lehetőségek kihasználása az óvodában, az udvaron és óvodán kívül (mocorgó nap, kerékpározás, ovo-foci, úszás, túrázás)
 - egészséges táplálkozás feltételeinek megteremtése (gyümölcsnapok, zöldségek megszerettetése, egészséges italok, teák fogyasztása)
- *Hungarikumok beépülése az óvodai tevékenységekbe:*
 - kézműves tevékenységek szervezése, irányítása
 - gyermek tánc ház szervezése
 - népművészeti vásár, fonó
 - népdalok megismertetése, népviselet bemutatása
 - hajdúsági ételek, kemencés ételek készítése a közös programokon
- *A felfedezés jelentősége:*
 - Kiemelt helyet kap a játék, a játékban tanulás, a szenzitív módszerek, a terepi tapasztaltatás.
 - Az ismeretszerzés modern módszereinek alkalmazása érdekében változatos eszközök állnak rendelkezésre a megfigyelésekhez, kísérletekhez. (nagyítók, mikroszkópok, DVD-k, CD-k, kerti szerszámok, könyvtár, többfunkciós asztalok).
 - Erdei óvoda program kidolgozása.
 - A nevelés folyamatában a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerülnek megvalósításra.
- *Széles körű kommunikációs kapcsolat folyik óvodánk és partnerei között.*

A Zöld Óvoda terveinek megvalósításához szükségünk van a szülők, Zöld Kör, egyesületeink, más nevelési intézmények, a fenntartó támogatására. Fontos feladatunk a helyi igények és szükségletek összhangjára figyelés.

- Elkötelezettségünk egyéb területei:
 - Dolgozóink pozitív mintát nyújtanak a környezettudatos magatartáshoz valamint az egészséges életvitelünkben is megnyilvánul példaadásunk. (sportolás, természet szeretete, Zöld Óvoda munkaközösség működése).
 - Az óvodaépület helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód alakítását (praktikusság, takarékoság, természetes anyagok, környezetkímélő anyagok használata).

8.8. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés szempontjából fontos az óvodás gyermek munka jellegű tevékenysége, mivel kitartásra, felelősségérzetre szoktat, s hangsúlyos szerepe van a közösség a társas kapcsolatok formálásában.

A munkajellegű tevékenység a kötelességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A munkavégzés az óvodai tevékenység egészét áthatja, s tükröződnek benne, a játékkal, a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutató elemek. A munkavégzés együttműködésre ösztönzi a gyerekeket, fejlődik szociális magatartásuk. Céltudatosságra nevel, önállóbbá válással a gyermekek tevékenysége közben megjelennek a munkával kapcsolatos szóbeli kifejezések.

A munkavégzés alapvető feltétele, hogy örömmel, szívesen végzett, aktív tevékenység legyen.

Munkafajták:

Alkalomszerű megbízatások, szabályosan ismétlődő vagy esetleges feladatok.

- Segítségnyújtás felnőtteknek teremrendezésben, eszközök előkészítésében, eszközök készítésében, kisebb szervezési feladatokban.
- Segítségnyújtás kisebbeknek öltözködésben, kísérésben, szokások betartatásában.
- Megbízatások teljesítése.
- Ajándék, dekoráció készítése ünnepekre.
- Projektekhez kapcsolódó feladatok elvégzése.

- *Naposi munka:* csoportonként eltérő lehet (a csoportnaplóban a naposi munkával kapcsolatos feladatokat, szabályokat az óvodapedagógusok rögzítik), de főleg az étkezésekhez kapcsolódó feladatok ellátására, egymás iránti figyelem erősítésére szolgál.
- *Környezet- növény- és állatgondozás:* az óvoda környezetének és az itt élő növények és kisállatok (akvárium) gondozása, a természet közvetlen megfigyelését teszi lehetővé.
- Az évszakokhoz kapcsolódó munka jellegű feladatokba való bekapcsolódás: falevelek seprése, összegyűjtése, virágültetés, gondozás, locsolás, gyomlálás.
- Lehetőség szerint veteményeskert kialakítása az óvoda udvarán, a jól végzett munka örömeinek megéreztetése.
- A csoportszobában található növények, élőlények gondozása.

Önkiszolgálás: a gyermekek természetes, mindennapi szükségleteinek önálló kielégítését (öltözködés, vetkőzés, testápolás, mosdó használata, étkezés) valamint környezetük rendjének megőrzését jelenti.

Az óvodapedagógus feladata:

- A gyermekek munkavégzésének ösztönzése, példamutatás, példaadás, motiváció fenntartása, önállósulási törekvés figyelembevétele.
- A munkavégzéshez szükséges szervezési teendők, eszközszükséglet biztosítása.
- Változatos munkafolyamatokra való törekvés, az önálló felfedeztetés örömeinek, élményeinek nyújtása.
- A gyermekek életkorának és fejlettségének figyelembe vétele a feladatok meghatározásánál.
- A munkaeszközök épségének, balesetmentességének biztosítása.
- Folyamatos, konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelés.

Fejlettségi mutató az óvodáskor végére:

- A gyerekek részt vesznek környezetük rendjének fenntartásában. Önállóan végzik a személyükkel kapcsolatos munkákat. (öltözés - vetkőzés, mosakodás, önkiszolgálás stb.)
- Segítenek a kisebbeknek az öltözködésben, vetkőzésben.
- Szokásukká válik a rendszeres tisztálkodás.
- Megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek és elrakják ruhaneműiket, cipőjüket.
- Észreveszik környezetükben a munkalehetőségeket, önként megszervezik és elvégzik azokat.
- Minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.

- A munkavégzéshez szükséges eszközöket önállóan használják.
- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére.
- Különböző megbízásokat önállóan végeznek.
- Az óvodai élet során adódó munkaalkalmakon a gyermekek társaikkal készek az együttműködésre.

9. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK: KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, vagy más gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.

9.1. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek:

9.1.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek (SNI), a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek (BTM), és a tehetséges gyermekeket jelenti.

Cél: saját lehetőségeikhez képest a legmagasabb fejlettségi szint elérése.

Pedagógiai feladatok:

- Érzelmi biztonság, kiegyensúlyozott szereteteli légkör megteremtése.
- Interperszonális kapcsolatok, az énkép kialakítása, önismeret fejlesztése, attitűdök, szokás-, és normarendszer alakítása.
- A lelassult fejlődési területek megállapítása.
- Speciális nevelési szükségletekhez, életkori és érési sajátosságokhoz igazodó differenciált fejlesztés, melynek megvalósításához nélkülözhetetlen a megfelelő szakemberekkel való folyamatos együttműködés.

A beilleszkedési és magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység

Magatartászavar (figyelemzavar, hiperaktivitás, agresszivitás, szorongás, visszahúzó magatartás) egyre nagyobb számban fordul elő a gyermekek között, és beilleszkedési zavarokhoz, ill. kommunikációs nehézségekhez vezet. A viselkedészavarok többféle tünetet mutatnak, amelyek fokozatosan erősödhetnek. Ezek a tünetek megakadályozzák a gyermek optimális fejlődését, a kudarcok pedig másodlagos tüneteket okozhatnak. Ezért rendkívül fontos a **minél korábbi felismerés**, pontos diagnózis (orvos - pszichológus által) és a célirányos, komplex, összehangolt fejlesztés.

Magatartászavaros gyermek nevelésében fontos a határozott, meleg attitűd alkalmazása.

A fejlesztő foglalkozások feladata

- Ésszerű és belátható szabályrendszer kialakítása.

- A gyermek motivációjának felkeltése – a motivációs szint erősítése.
- A gyermek önértékelésének fejlesztése.
- Figyelem és önkontroll fejlesztése.
- Pszichomotoros fejlesztés.
- Biztonságérzet, belső nyugalom megteremtése.

Szociális, integrációs képességek alakítása

- Kapcsolatteremtő képesség fejlesztése (kontaktus kialakítása utánzó, imitációs, szerep és népi gyermekjátékokkal).
- Önmagukról alkotott kép fejlesztése (testséma ismeret, énkép alakítása tükörjátékokkal, mozgásos játékokkal).
- Baráti kapcsolatok kiépítése és ápolása.
- Szociális magatartásformák gyakorlása (szokások betartása, egymás segítése).
- Kulturált viselkedés elsajátítása (illem).

A kognitív képességek terén mutatókozó egyéni eltérések csökkentése

Első és legfontosabb feladat a gyermekek képességstruktúrájának feltárása. A fejlett funkciókra építve fejleszthetjük az elmaradott területeket. A képességek kibontakoztatása szempontjából az egyéni differenciálás a leghatékonyabb, ezért egyéni fejlesztési tervet dolgozunk ki.

Fejlesztési feladatok:

- Mozgáskoordináció fejlesztése.
- Érzékszervi észlelés, kognitív funkciók fejlesztése.
- vizuomotoros koordináció, grafomotoros ügyesség fejlesztése.
- Orientációs képességek fejlesztése a környezetben való tájékozódás elősegítésére.

Beszédképesség – kommunikáció fejlesztése, egyéni eltérések csökkentése.

- Akadályozott, vagy megkésett beszédfejlődés.
- Beszéd- és nyelvfejlődési zavar (beszédszervek állapota).
- Általános vagy részleges pöszeség.
- Dadogás és hadarás.
- Diszfónia.

A beszédképesség terén elmaradott gyerekek fejlesztését logopédus végzi a nagycsoportosok és a súlyos beszédhibás gyerekek esetében már középső csoportosoknál is.

9.1.2. A tehetséges gyermek

1. Óvodánkba már 3 évesnél fiatalabb gyermekek számára is szervezünk foglalkozásokat, ahol a szülőkkel együtt tevékenykedhetnek a gyermekek. Már ekkor lehetőségünk nyílik arra, hogy az esetleges tehetséggyanús gyermekekre felfigyeljünk.
2. Óvodába lépéstől a csoportvezető óvodapedagógusok a mindennapokban nagyfokú pedagógiai érzékenységgel, megérzéssel fordulnak a gyermekek személyisége, tevékenységei, megnyilvánulásai felé. Ezen megfigyeléseiket rögzíti is.
3. 5-6 éves korban a tehetséggondozó műhelyeket vezető kollégák és a csoportvezető óvodapedagógusok konzultációi, egyeztetései alapján válogatják be a gyermekeket a műhelyek gazdagító programjába.

Milyen forrásokból szerzünk a tehetségígéretes gyermekről információkat?

1. A csoportvezető óvodapedagógusok megfigyelései alapvető információkat hordoznak. A játék, a folyamatos együttes tevékenység lehetővé teszi, hogy az óvodapedagógus teljes képet kapjon a gyermek személyiségét tekintve.
2. Az óvodánkban dolgozó óvodapedagógus többsége fejlesztő pedagógusi képesítéssel is rendelkezik. Ez lehetővé teszi számukra, hogy megfigyeléseiket nagyobb szakmai megalapozottsággal tegyék.
3. Óvodánkban heti rendszerességgel járó fejlesztő pedagógus, aki a városi nevelési tanácsadó munkatársa, szakmai jellemzéssel segíti az azonosítást bizonytalan esetekben.
4. Óvodapszichológus segítségét is kérhetjük, amennyiben ez szükségessé válna. A pályázat lehetővé tenné számunkra a szorosabb kapcsolat kialakítását, főleg a mérések kapcsán.
5. Mielőtt a tehetségígéretes gyermekeket bevonnánk a műhely munkájába a szülőkkel is konzultálunk. Az ők meglátásaik, véleményük, gyermekük jellemzése nagyon fontos információ számunkra.

Minél több csatornán érkezik hozzánk az információ a gyermekről, annál megbízhatóbb lesz számunkra az azonosítás.

Hogyan gondoljuk a gazdagítás, dúsítás megvalósítását a műhelyek munkája során?

1. A műhelyvezető pedagógusok számára is a Passow féle négy gazdagítás fajtája szolgál alapul.

- **Mélységében történő gazdagítás:** a műhelymunka során a sokszínű tevékenységekkel több lehetőséget biztosítunk a gyerekeknek tudásuk és képességeik alkalmazására.
- **Tartalmi gazdagítás:** olyan tevékenységek közben fejlesztjük a gyermekeket, melyek azon anyagokat, témákat tartalmazzák, melyek kielégítik a gyermekek érdeklődését, szükségleteiket.
- **Feldolgozási képességek gazdagítása:** ösztönözzük a gyermekeket, olyan feladatok elé állítjuk őket, melyek során fejlődik kreatív és kritikus gondolkodásuk.
- **Tempóban történő gazdagítás:** olyan tevékenységeket biztosítunk a gyermekek számára, amely az átlagtól gyorsabb munkatempóra épül.

2. Az óvodánkban dolgozó pedagógusok nem csak a műhelyek munkája során tartják fontosnak a gazdagítást, dúsítást, hanem a csoportok mindennapi munkájában is. Ezen törekvéseinket legfőképpen a projekt módszer szolgálja, melyet már évek óta alkalmazunk az óvodánkban.

9.2 Szociális hátrányok enyhítése: óvodai fejlesztő program

„Nézz hosszan egy gyermekarcra, és látni fogod: ha van sors, hát nagyon korán elkezdődik.” (Ancsel Éva)

A **halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek** részére az egyéni fejlődési ütemükhöz igazított megfelelő minőségű és időtartamú óvodai nevelést biztosítunk. Az óvodai nevelés során tudatos pedagógiai támogatással jelentősen csökkentjük a későbbi iskolai kudarcokat. A hátrányos helyzetből származó lemaradásokat sikeresen ellensúlyozzuk a szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel, módszerekkel, a szülőket partnerré téve. A családdal szorosan együttműködve, a szülőkkel egymást kölcsönösen tisztelve valósítjuk meg, melyben nekünk, óvodapedagógusoknak helyzetünknel és képzettségünknel fogva kiemelt szerepünk és felelősségünk van.

A fejlesztő program célja: A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének egyéni segítése, esélyegyenlőség biztosítása, az ingerszegény környezet hatásának kompenzálása, közösségben élés segítése, a családok társadalmi beilleszkedésének támogatása.

Fejlesztő program legfőbb jellemzői:

- Gyermekközpontú és családoorientált szemlélet,
- Személyiség jogok tisztelete, betartása.
- Interdiszciplináris megközelítés: az óvodáskori fejlődés kérdésében kompetens minden szakmai intézmény, szervezet a szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást segítőnek tartja.

A programban résztvevő gyermekek köre: akiket a köznevelési törvény halmozottan hátrányos helyzetűnek minősít.

A program megvalósításának módja: Team formában, a székhelyóvodában és a tagóvodában, melynek tagjai az óvodavezető, a csoportvezető óvodapedagógusok, gyermekvédelmi felelős, és a tagóvoda-vezető.

Az óvodai fejlesztő program biztosítja:

- A gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat.
- A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet.
- Az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítják.

10. GYERMEKVÉDELEMSEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK

Az óvodáskort a gondtalan gyermekévek időszakának is nevezzük, pedig nem mindig gondtalanok. Sajnos óvodás gyermekeink életében is adódnak olyan események, amelyekre nem tudjuk felkészíteni őket. A nem várt nehézségekre nekünk kell felkészülnünk, illetve a gyermekvédelmi tevékenység eredményeként úgynevezett krízishelyzetekben megfelelő tervvel kell rendelkezünk.

Ebben az életkorban az intenzív, fokozott érzelmi állapotok nagyon jellemzőek. Bármilyen mozgást válthat ki, melyek a mindennapos szituációban gyorsan és maguktól megszűnnek, ha az óvodapedagógus empátikusan és érzékenyen fordul a gyermek és a család felé.

A gyermekvédelem a gyermek testi, szellemi, erkölcsi, anyagi érdekeit előremozdító szociális, jogi egészségügyi és pedagógiai tevékenységek és intézkedések összessége.

A gyermekvédelem célja:

Tágabb értelemben: Minden gyermekre kiterjedő gondoskodás, pedagógiai, pszichológiai, szociális, egészségügyi, jogi tennivalók összessége.

Szűkebb értelemben: A nehéz helyzetbe kerülő (vagy különböző fejlődési, nevelési, magatartási nehézségekkel küzdő) gyermekek, szakemberek által nyújtott speciális gondozása segítése.

Óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a gyermeki jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásának megerősítésére irányul, az egyenlő hozzáférés biztosításával. A családi nevelést segítve, kiegészítve, óvjuk, védjük, neveljük, szocializáljuk a gyermekeket, figyelembe véve az eltérő fejlődési ütemet. Ennek érdekében prevenciókat feltáró és a problémák megszüntetésére törekvő tevékenységet végzünk az óvodapedagógusokkal, a gyermekvédelemben érintett társszervekkel, szakemberekkel együtt. Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Célunk: elsődleges és másodlagos prevenció.

Elsődleges: az óvodai gyermekvédelmi munkán keresztül a gyerekek problémáinak minél korábbi felismerése.

Másodlagos: célzott segítségnyújtással a probléma minél hatékonyabb kezelése, súlyosabbá válás megelőzése érdekében.

Az óvodapedagógusok feladata, és hatásköre a gyermekvédelem területén:

- Általános prevenció.
- A gyermekeket megillető jogok ismerete és érvényesítése.
- Problémák jelzése, javaslattétel a védő- óvó intézkedésekre.
- Az új óvodások beilleszkedésének zökkenőmentessé tétele.
- A gyermekek és családjuk minél jobb megismerése a lehetőségekhez képest.
- Tünetek, okok felismerése, feltárása.
- Segítségnyújtás pedagógiai eszközökkel (megnyerni a szülőt, gyereket, oldani a gyerek pszichés elszigeteltségét, magányosságérzését, szülőkkel kialakított együtt érző, személyes kapcsolat, meggyőzés, rábeszélés, érvek).
- Együttműködés a családdal, az intervenciós gyakorlatok érvényesítése.

Gyermekevédelmi felelős végzi a gyermekevédelmi munka koordinálását. Munkáját a köznevelési és a gyermekevédelmi törvény, valamint a köznevelési törvény végrehajtási utasítása alapján végzi.

A gyermekevédelmi munkával kapcsolatos dokumentáció:

- Veszélyeztetett, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekről nyilvántartás vezetése.
- Családlátogatásokról feljegyzések készítése.
- Nyilatkozatok begyűjtése a HHH. gyermekek szüleitől.
- Gyermekevédelmi kedvezményben részesülő gyermekek nyilvántartása.
- Éves munkaterv készítése az elvégzendő feladatokról (minden nevelési évben szeptember 15.-ig).
- Nevelési év végén összegző értékelés készítése az elvégzett munkáról.

A családdal, a pedagógusokkal, és a gyermekevédelemben dolgozó szervezetekkel együttműködve igyekszünk csökkenteni a gyermekekre ható ártalmakat. Arra törekszünk, hogy megvédjük őket a testi - lelki - erkölcsi károsodástól, és ellensúlyozni próbáljuk a veszélyeztető hatásokat

A mi felelősségünkön is múlik, hogy a gyermek a nehéz helyzetekből lelki traumával sérülten kerül-e ki vagy sem. Amennyiben a szülő és a pedagógus értően figyeli a gyermeket és „megértően” mellette áll, a krízishelyzetek várhatóan nyom nélkül elmúlnak, vagy legalábbis kezelhetővé válnak, a későbbiekben más tünet okozójaként nem kell velük számolnunk.

Záradékok, hatályba lépés

1. A pedagógiai program módosítása történhet:

- Törvényi előírás következtében.
- Fenntartói rendelet következtében.
- Intézményi belső kezdeményezésre - a nevelőtestület több mint 50%-a kezdeményezi, - az óvoda vezetőségének több mint 50%-a kezdeményezi, - az óvoda vezetője kezdeményezi.

2. A módosítás:

- A módosító javaslatok elfogadásához a nevelőtestület 75 %-ának igenlő szavazata szükséges
- A módosított programot a törvény által előírt közösségek jóváhagyása után a fenntartónak nyújtjuk be.

3. A pedagógiai program felülvizsgálata:

- Évente össze kell vetni a törvényi változások módosító hatásával, és meg kell tenni a szükséges korrekciókat. Határidő: augusztus 31.
- Ez a pedagógiai program legfeljebb 2023. augusztus 31-ig érvényes.
- A pedagógiai program a fenntartó jóváhagyása után az óvodavezetői irodába kerül, ahol a szülők és alkalmazottak számára a nyitvatartási időn belül szabadon megtekinthető. A pedagógiai program az óvoda honlapján www.napsugarovoda-hb.hu olvasható.

4. Az intézmény ezen pedagógiai programja **2018. szeptember 1-től hatályos.**

5. Kijelentem, hogy a Napsugár Óvoda Pedagógiai Programja olyan elemeket **nem tartalmaz**, melyek a fenntartóra nézve **többletköltséget hárítanak.**

6. A pedagógiai programot a mellékletben található „Legitimációs lap” tanúsága szerint az adott közösségek elfogadták.

7. A Napsugár Óvoda Pedagógiai Programját a mai napon jóváhagyom.

Hajdúböszörmény, 2018. szeptember 01.

Göröghné Bocskai Éva
óvodavezető

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai Program elfogadása és jóváhagyása

A pedagógiai programot a nevelőtestület 2018. augusztus 31-én tartott tanévnyitó értekezletén elfogadta és jóváhagyásra javasolta.

Kelt: Hajdúböszörmény, 2018. augusztus 31.

.....

munkaközösség vezető

.....

munkaközösség vezető

.....

óvodavezető

A szülőknek lehetőséget biztosítunk a pedagógiai program megismerésére az óvoda vezetői irodájában és az intézmény honlapján.

A fenntartó tájékoztatásul hivatalosan megkapja.